

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET Vándorgyűlése

Kaposvár, 1960. július 2-3.

Középsomogyi Állami Erdőgazdaság második ötéves
tervre vonatkozó fakitermelési tervének megvita-
tására összeállított előadássorozat.

Országos Erdészeti Egyesület Wagner Károly Erdészeti Könyvtár	
Leletári szám:	2621/L 2624.
Csoport szám:	IV.
Reklári jelzet:	20/0

Marton Tibor: Erdőgazdaságunk jelenlegi helyzete és a
második ötéves tervvel kapcsolatos főbb
célkitűzéseink.

Sümegh Nándor: Középsomogyi Állami Erdőgazdaság második
ötéves fakitermelési tervének üzemtervi
vonatkozásai.

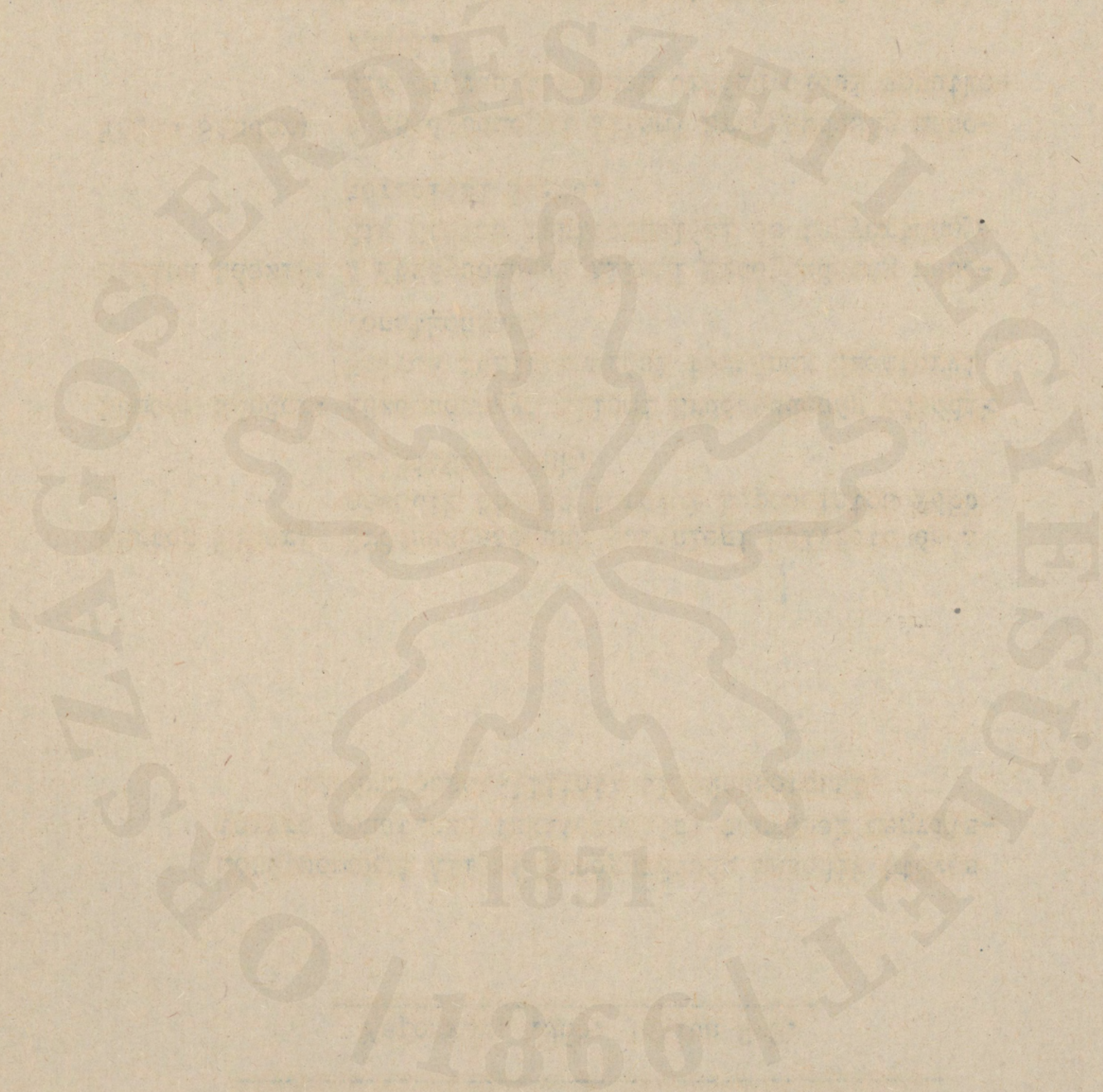
Radics László: A Középsomogyi Állami Erdőgazdaság máso-
dik ötéves fakitermelési és fagyártmány-
termelési terve.

Vajda Sándor: A Középsomogyi Állami Erdőgazdaság máso-
dik ötéves tervének erdőművelési vonatko-
zásai.

Szilágyi József: A Középsomogyi Állami Erdőgazdaság fol-
tárási terve a második ötéves tervidő-
szakra.

.....00000000.....

Erdőgazdaságunk jelenlegi helyzete és a második öt éves tervvel
kapcsolatos főbb célkitűzéseink.

Marton Tibor főmérnök.

A Középsomogyi Állami Erdőgazdaság jelenlegi területi formája 1955-ben alakult ki véglegesen a megszűnt marcali-i erdőgazdaság, nagybajomi és mesztegnyői részeinek, valamint a baranyamegyei volt hársági üzemegységnek a kapósvári erdőgazdasághoz történt csatolásával. A gazdaság területe eléggé összefüggő egységet képez, mivel mind a hét erdészete 35 km-es körzeten belül fekszik. A 88 község határára kiterjedő erdőterületünk 34.477 ha. Ebből az erdőbirtokossági társulati erdőkre 4.928 ha jut. A 85 erdőbirtokossági társulathoz jelenleg 80 egyszerű, míg 5 kiterjedtebb állami kezelésben van.

Erdőgazdaságunk termelési tevékenységét tekintve fakitermelő gazdaság, mivel az éves halmozott termelési érték /folyó gazdasági évben közel 75 millió forint/ több mint 50 %-át a fahasználati és fagyártmánytermelési ágazat produkálja. Ez évi fatermelési keretszámunk 126.000 m³ bruttó fatömeg. A jövő erdejének kialakítása szempontjából igen fontos mag, csemotó és erdőművelési ágazat csak mintegy 20 %-ban vesz részt a termelési érték kialakításában. Egy ha állami erdőterületre eső teljes termelési érték 1.586 Ft.

Tájegységszerűen erdőgazdaságunk három részre bontható:

Erdőterületünk 50.7 %-a a Zselicségre /33/
27.7 %-a a Baranya-Somogy-Tolnai hegyhátra /29/
21.6 %-a a Somogyi homokvidékre /34/ esik.

A fenti három erdőgazdasági táj közül a Zselicség rendelkezik a legkedvezőbb termőhelyi adottságokkal és ennek következtében a legértékesebb erdőterületekkel. Gazdaságunk termőhely, faállomány és korosztály viszonyaival nem foglalkozom, mivel ezekre nézve a további előadások adnak felvilágosítást.

Erdőgazdaságunk 7 erdészetre tagozódik, 89 erdészkerülettel. Az erdészterületek területe 2.700 és 6.500 ha között ingadozik. Egy erdészkerület átlagos nagysága 390 ha.

./.

Az éves feladatok végrehajtásában 1.300 fő fizikai dolgozó, /ebből 528 fő állandó szerződött munkavállaló/ 168 fő műszaki, 48 fő adminisztratív és 22 fő kisegítő dolgozó működik közre.

Az egyes munkakörökben foglalkoztatott műszaki szakképzettségű dolgozók megoszlása a következő:

	fő	%	
Erdőmérnök	19	11.3	/egy erdőmérnökre 1820 ha jut/
okleveles erdőgazda	2	1.2	
technikus	12	7.1	
2 éves erdész szakiskolás	31	18.4	
1 éves erdész szakiskolás	14	8.3	
szakvizsgázott erdész	60	35.7	
egyéb szakképzettségű	15	9.-	
képzettség nélküli	15	9.-	
Összesen:	168 fő	100 %	

Jelenleg egy fő az Erdőmérnöki Főiskolán, 11 fő a Technikum levelező tagozatán, 3 fő pedig az Ásotthalmi Szakiskolán végzi tanulmányait, 4 fő pedig szakvizsgát tesz, tehát a szakképzett dolgozók számában a közeljövőben javulás várható.

Gazdaságunk jelenlegi helyzetét gondolom úgy tudom legszemléltetőbben érzékeltetni, ha rövid visszapillantást teszünk a felszabadulás előtti állapotokra és az azóta eltelt 15 év munkájára.

Területünkön a felszabadulás előtti időben állami erdőbirtok nem volt. A főúri, hitbizományi és kisebb uradalmi erdőbirtokokon nagyjából szakszerűnek nem nevezhető, rabló erdőgazdálkodás folyt. Erről tesznek említést a régebbi üzemtervek is. Az üzemtervek készítői pl. a volt Eszterházy erdőbirtokra vonatkozóan megállapítják, hogy "ahol az erdő fája könnyen és olcsón volt leszállítható - irtották", a nehezen hozzáférhető, lakott helytől távol eső, meredek birtokrészeket pedig nem használták ki". A kihasznált területeken főleg csak tűzifa termelés folyt. A szerfakihozatali százalék a jelenleginek csak kis hányada volt. Nem sokat törődtek az erdőneveléssel sem abban az időben. Erről így ír az üzemterv: "a munka és fuvarerő elsősorban a főhasználatok végzésére volt szükséges, s így a rendszeres előhasználatra nem jutott
•/•

idő". Más helyen a következőket találjuk: "Minthogy a multbeli erdőgazdaságban a tisztító és gyéritővágások évtizedeken át háttérbe szorultak, lépten-nyomon előfordult, hogy nemcsak a rudas, de még a főhasználatra előírt állományok is tele vannak olyan fákkal, melyeket már a tisztító vágásoknak kellett volna eltávolítani."

A nevelő vágások elhanyagolásának lett azután a következménye, hogy pl. a kardosfai erdészetünk 1945-öt követően még hosszú ideig egyebet sem termelt az előhasználatok során mint száradékiát. De nemcsak a véghasználatokban és a nevelő vágásokban volt nagy a szakszerűtlenség, hanem az erdőfelujítások terén is. A fatermelő cégek a természetes ujulatot nemigen kimélték, pedig az öt esztendőben megszabott felujítási időszak nagyonis megkívánta volna azt. A rövid felujítási időszak miatt sokszor külföldről hozott makkal hajtották végre az alátelapítéseket. Erről tanuskodnak a dombhátakra telepített erősen csuosszáradásnak indult szlapon tölgyesek. Ez volt a helyzet az Eszterházyak birtokán, ahol végeredményben üzemtervek alapján gazdálkodtak. De méginkább leromlott az erdő a kisebb uradalmak és közültek kezén. Ezeken a helyeken a használat nem állott másból, mint a legszebb egyedek kiszállalásából. Ápolásról, erdőnevelésről beszélni sem lehetett itt, annál több volt azonban a legeltetésből származó kár.

Magától értetődő, hogy a felszabadulás után az elmúlt évtizedek szakszerűtlen munkáját egyik évről a másikra nem lehetett kijavítani, a szakszerűbb erdőgazdálkodásra való törekvés azonban évről-évre fokozottabban éreztette hatását.

A szocialista erdőgazdálkodás kiépítésében fontos határhő volt az erdőgazdaság fejlesztésére hozott 1040/1954.M.T. határozat. A határozat megjelenését követően elért eredmények alapján bátran nevezhetjük az 1954-es esztendőt erdőgazdálkodási vonatkozásban a fordulat évének. A határozat megjelenése után ugyanis lényegesen meggyorsult erdőgazdálkodásunk fejlődése. Minnek tulajdonítható ez? Elsősorban annak, hogy az 1954. előtti években megteremtődtek a gyorsabb ütemű fejlődés előfeltételei. Befejeződtek pl. az átszervezések, lényegesen csökkent a szakemberek fluktuációja, a munkásokból lett vezetők komoly termelési tapasztalatokra tettek szert. Másrészt az 1040/1954.M.T.határozat volt lényegében az első, amely félreérthetetlenül megszabta az elérendő cél megvalósításához szükséges tennivalókat. A határozat után kiadásra

i/.

került szakmai utasítások, ezek alapos áttanulmányozása és a gyakorlati munkába való átültetése minőségi változást idéztek elő erdőgazdaságunk műszaki dolgozóinak szemléletében. Többek között ennek a megváltozott szemléletnek köszönhető, hogy a Középsomogyi Állami Erdőgazdaság legnagyobbbrészt sikerrel valósította meg a fejlesztési tervben előírt feladatokat és az elmúlt öt évben nagyobbat lépett előre, még az ellenforradalom okozta megtorpanás ellenére is, mint a határozat előtti időszak alatt. Ma már a mi gazdaságunk területén is szembetűnően megmutatkozik a szocialista erdőgazdálkodás fölénye a volt kapitalista erdőgazdálkodással szemben. Melyek a bizonyítékai ennek ?

- 1./ Megteremtettük a csemeteönellátást. Ma már a saját területünkön gyűjtött magból nevelt jó minőségű csemetével hajtjuk végre az 1945.év előtti idők mértékét többszörösen meghaladó erdőfelújítási és erdőtelepítési feladatainkat.
- 2./ 1955 óta a kitermelt véghasználatok 32 %-át természetes úton újítottuk fel a dombvidékre tervbevett 20 %-os előírányzattal szemben. Meg kell jegyezmem, hogy a természetes felújítás aránya még kedvezőbbben alakulhatott volna, ha a fennálló bükk-, tölgy, fenyő korlátozás miatt nem kényszerülünk a végvágások elhagyására. Ennek következtében az ötéves fejlesztési időszakra előírt természetes erdőfelújítási feladatunkat csak 91 %-ban teljesítettük. A mesterséges vágásfelújítás, az alátelepítés, valamint az erdőtelepítés és fásítás előírásait azonban lényegesen túlteljesítettük.

Megnevezés	Törvfeladat öt év alatt	Teljesítés	%
Végvágások után természetes úton felújított terület	magról 256 ha alátelepítésből 70 ha	233 ha 64 ha	91 91
Mesterséges vágás felújítás első kivitele	1134 ha	1254 ha	110
Alátelepítés első kivitele	Véghasználati hozam területen 716 ha Áll.kiegészítő 630 ha	1293 ha 752 ha	180 119
Erdőtelepítés első kivitele	503 ha	739 ha	196
Fásítás első kivitele	500 ha	1023 ha	204

Felujító vágásainkban a közelítő nyomvonalak gondos kijelölése, az ujjulat messzemenő kiméltése a termelés és kiközelítés során ma már természetes dolog erdészeink számára. Az egyre javuló munkának tudható be, hogy erdősítéseink eredményességi mutatói a telepítéseket kivéve már jobbak az 1960.-ig elérni tervezett 1,6 %-os mutatónál.

Alátelepítéseknel	1.48 ha
mesterséges erdőfelujításnál	1.34 "
telepítésnél	1.87 ha az eredményességi mutatónk.

3./ Felszámoltuk az elmaradt tisztításokat és vágásfelujításokat. 1955-60 között 1.500 ha-val tisztítottunk többet a tervezettnél.

4./ A nevelő vágások fatömege a szakszerűbb belenyulás következtében évről-évre emelkedett. Az utóbbi öt évben az összes kitermelésünk 47 %-át tisztításokból és gyéritésekből nyertük.

Az elmúlt években 6.651 hektáron jelöltük ki a "V" fákat. Ezzel utol is értük magunkat a "V" fa jelölésben. Jövőben már csak az első gyéritésre kerülő állományokban kell a "V" fákat jelölnünk. A "V" fák kijelölésével megteremtettük az előfeltételt ahhoz, hogy a jövő nevelő vágásai már valóban a kijelölt "V" fák érdekében történjék.

5./ A fejlesztési időszakban 2,7 %-kal csökkentettük a sarjerdők területét és a fafajok megoszlásának aránya is kedvezően javult az értékesebb fafajok javára. A tölgyek elegyarány %-a 1,8-al, a fenyőké pedig 1,6-al gyarapodott, míg a csereseké 2,5 %-kal, a gyertyánosoké 0,9 %-kal, az akácsarjé 1 %-kal csökkent.

6./ Nagy ütemben láttunk hozzá a rontott erdők átalakításához. Ez indokolt is, hiszen közel 6.000 ha rontott erdőt tartunk nyilván gazdaságunk területén. Azért ilyen sokat, mert a Bükk és Tölgy talajon álló clogyetlen csereseket és gyertyánosokat mind besoroltuk a rontott erdők közé.

1958/59-ben a véghasználatra besorolt területeknek	52 %-a, míg
1959/60-ban " " " "	50 %-a került

ki a rontott erdőkből.

*/.

A mult gazdálkodásából reánk maradt rontott fiatalosokban ugyancsak folyik az átalakító munka. Rontott fiatalosainkból a szakszerű tisztítások révén igyekszünk minél többet megmenteni a jövő számára.

- 7./ A nyárfát 1955 előtt nem sokra becsülték erdőgazdaságunk területén. Az 1958 őszén megalakult Nyárfabizottság munkája és az azóta kifejtett nyárfa propaganda következtében lényegesen megnövekedett a nyárfásítási anyag iránti kereslet gazdaságunk működési területén. Ezt bizonyítja az erdőnkivüli fásításban a nyártelepítések ugrás-szerű emelkedése.

Míg 1955-56-ban csak 37 ha-t

1956-57-ben 63 "

1957-58-ban 51 "

1958-59-ben 80 "

addig 1959-60-ban 356 " telepítettünk.

Tehát 1955-höz viszonyítva közel tízszeresére emelkedett a nyárral fásított terület.

- 8./ A fahasználat vonalán ugyancsak jelentős fejlődésről számolhatok be. Ez a fejlődés nemcsak az iparifakihozatali százalék emelkedésében mutatkozik meg, hanem a munka minőségének fokozatos javulásában is. Míg az iparifakihozatal 1945 előtt csak 14 % körül mozgott és a hároméves terv ideje alatt 20 %-ot, az első ötéves tervben pedig 22 %-ot ért el, addig 1955-60 között 39.1 %-ra emelkedett az összes földfeletti fatömeghez viszonyítva. Ezen belül a véghasználatra 49.3 %, míg a gyéritésre 36.4 % iparifa jut.

Csökken a termelési apadék /magas tuskó ma már igen ritka jelenség/, nagy mértékben javult a rönkmegmunkálás minősége /a szakállas bútú ma már ismeretlen./ Növekedőben van a rönkök hossza is. A folyó gazdasági évben értékesítésre került fűrészrönk mennyiség közel 6 %-a 5 m-en felüli, tehát feláras rönk volt. A mai ágfat sem lehetne összehasonlítani az öt év előttivel.

Fagyártmány termelésünk is nagymértékben megnövekedett. Míg 1955. előtt 1.000 m³ alatt volt, addig a folyó gazdasági évben már 10.000 m³-t is meghaladja a termelt kész fagyártmány mennyisége. A gépi-fakitermelés terén is előbbre jutottunk, igaz nem sokkal. 1955 előtt kézi fakitermelés folyt gazdaságunkban, ebben az évben 25 db

motorfűrész foglalkoztatásával már géppel termeltük a vastagfa 27 %-át.

Fahasználatunkban véleményem szerint a felsoroltakon kívül talán mégis azt értékelhetjük legtöbbször, hogy munkáját az erdőművelési érdekek egyre fokozódó figyelembevételével hajtja végre, ami a további fejlődésünknek egyik igen jelentős alapja.

9./ A magas és mélyépítés vonalán ha nem is tudtuk teljes egészében megvalósítani a fejlesztési tervben lefektetett elgondolásainkat, mégis sok hasznos építménnyel gazdagodtunk az elmúlt öt évben. Hogy csak a legfontosabbakat említsen:

Népgazdasági beruházásból felépítettünk hét erdészlakást, egy db. 30 fős munkásszállást, egy db lóistállót, 20 km hosszú burkolt főfeltáró utat, valamint 3 km gyűjtőutat és 3.5 km erdei vasutat. Felújítási hitelből 38 erdészlakás, két erdészeti iroda és egy munkásszállás felújítását végeztük el.

Az elmondottakkal gondolom nagyvonalakban sikerült ismertetnem azt a folyamatot, melyen gazdaságunk a fejlődés jelenlegi lépcsőfokára jutott.

Most ismét egy új szakasz küszöbén állunk. A második ötéves terv újabb lehetőségeket teremt erdőgazdaságunk továbbfejlesztéséhez. Gazdaságunk ezt minél nagyobb mértékben szeretné kihasználni, mivel különösen a műszaki fejlesztés terén meglehetősen le van maradva.

A. V. Ötéves terv főcélkitűzéseit Pártunk VII. Kongresszusának irányelvei konkrétan meghatározzák. Erdőgazdaságunk ennek megfelelően dolgozta ki második ötéves tervét.

A rendelkezésemre álló idő rövidsége miatt csak a fontosabb célkitűzéseinket kívánom ismertetni:

Az erdőműveléssel, mint a legfontosabbal kezdem, hiszen a szakszerű erdőművelés az alapja annak, hogy a következő ötéves tervekben is évről-évre több, jobb és olcsóbb fát adhassunk a Népgazdaságnak. Éppen ezért az erdőművelés vonalán tovább kívánjuk fejleszteni az eddig elért eredményeinket azon keresztül, hogy belterjesőbb, a táji művelésen alapuló, eddiginél szakszerűbb munkát kívánunk vé-

./.

gezni. A belterjesség növelése egyrészt abban jut kifejezésre, hogy a tisztításokban és a gyéritésekben teljes mértékben érvényt szerzünk az Erdőnevelési Utasítás előírásainak. Ezek szerint évente 300 ha-al több tisztítást és 200 ha-al több gyéritést végzünk el, mint 1959/60-ban.

A felújító vágások területét a jelenlegi 32 %-ról 1965-ig 54.6 %-ra növeljük. Erdőtelepítéseinkben az erdőtelepítési munkák szakszerű elvégzésével az eredményességi mutatót 1.5 alá kívánjuk szorítani.

A második öt év erdősitési, művelési és fatermelési feladatait erdőgazdasági tájanként elkülönítve dolgoztuk ki. Ezt még azzal kívánjuk bővíteni, hogy 1963-ig mindhárom tájban feltérképezzük az erdőtípusokat és ennek alapján írjuk elő erdészeteink számára az alkalmazandó erdőfelújítási, erdőnevelési és rontott erdő átalakítási módszereket.

Tovább folytatjuk a rontott erdők átalakítását. 1965 végéig állományápolás útján 500 ha-t, állománykiegészítő alátelepítéssel 635 ha-t és fafajösszerével pedig 795 ha rontott erdőt számolunk fel. Tovább javítjuk gazdaságunk fafaj összetételét a sarjcseresek, - a gyertyánosok és akácok felszámolásával.

A véghasználat alatt álló területek alátelepítését oly mértékben szorgalmazzuk, hogy az öt éves tervidőszak üzemtervi előírásaihoz viszonyított véghasználati megtakarításokból, melyből már eleve kevesebbet terveztünk meg 1965-70 között tovább növelhessük a kitermelésre kerülő véghasználati fatömeg mennyiségét. A nevelő vágásra besorolt állományainkban teljes mértékben a pozitív jellegű gyéritéseket fogjuk alkalmazni.

Megteremtjük a veszteségmentes csemetegazdálkodást. Nagy gondot fordítunk csemetekertjeinkben a termőhelyi adottságaink^{legjobban} megfelelő nyárfajták nevelésére.

A nyártelepítés terén adottságainkat igyekszünk maximálisan kihasználni. Az erdőkivüli területeken az előző évhez viszonyítva, közel kétszeresére emeljük a nyártelepítést. Mivel nem nyártemetőket, hanem jól sikerült nyártelepítéseket kívánunk létesíteni, előzetes talajvizsgálat nélkül nyártelepítést nem végzünk a jövőben. Üzemi

./.

területünkön sajnos csak korlátozott mértékben vannak lehetőségeink az első kivítolú nyártelepítésekre. Itt elsősorban előhasználati nyártelepítésekre szorítkozhatunk.

Annak tudatában, hogy az új tervidőszak növekvő faanyagszükségletének biztosítása elsősorban az erdőgazdaságok feladata, a fahasználat vonalán 17 %-kal /cca 100.000 m³-el/ adunk több fatömeget a Nép gazdaságnak, mint a megelőző öt évben. Bár az új ötéves időszakban a besorolt véghasználatok nagyjából rontott erdőkből kerülnek ki, mégis 44 %-kal adunk több iparifát az előbbi öt évhez viszonyítva. A fenti mennyiségi felfutás mintegy 12 millió deviza öt megtakarítást eredményez a Nép gazdaság számára. A termelőszövetkezetek szerfás épületeihez szükséges famennyiséget a reánk kiszabott mennyiség mértékéig teljesíteni fogjuk.

A termelési apadék csökkentése és az értékeesebb iparifaválasztékok növelése érdekében az Erdőhasználati Utasítás előírásait teljes mértékben be fogjuk tartani.

További fő törekvésünket képezi a fahasználatban az egy főre eső termelékenységek emelése, melyet a munkák fokozottabb gépesítésével és helyesebb megszervezésével, valamint a szocialista brigádmozgalom kiszélesítésével kívánunk biztosítani.

Fagyártmánytermelésünk választékait a Nép gazdaság szükségleteinek figyelembevételével alakítjuk ki. Tehát elsősorban a parkejtfriz, rövid fűrészárú és a bányászati bélésanyagok termelését fogjuk szorgalmazni. Inkurrens választékot nem termelünk. Gépegységeink részbeni összevonásával, a kihozatal emelésével korszerűbbé és gazdaságosabbá kívánjuk tenni fagyártmánytermelésünket a következő tervidőszakban. Jelenlegi fagyártmány telepeink ugyanis többségükben korszerűtlenek, nélkülözik a legszükségesebb szociális normákat. Meg kell jegyezni, hogy a korszerűsítés önköltséges csökkentési hiteltől csak részben oldható meg, mert az e célra fordított összeg két éven belül nem térül meg. Tehát népgazdasági beruházási hitelt kell igénybe vennünk.

A gépesítés terén is jelentős előrehaladást kell elérnünk 1965-ig. Megyénkben csaknem teljes egészében végbement a mezőgazdaság szocialista átalakulása. Ez a tény új helyzet elé állítja erdőgazdaságunk-

kat . A fejlődő szocialista mezőgazdaság szomszédságában mi is csak úgy juthatunk előbbre, ha az eddiginél sokkal gyorsabb ütemben gépesítjük minden fontosabb munkaterületünket. Ennek megfelelően helyi adottságain figyelembevételével a jelenlegi igen alacsony gépesítési fokot

csemetekerti vetésben	5 %-ról	20 %-ra
csemetekerti kapálást	- "	40 "
csemetekiemelést	10 "	50 "
suhángkiemelést	- "	80 "
erdősítések talajjelőkészítését	40 "	60 "
erdősítések ápolását	10 "	30 "
fakitermelést	27 "	66 "
közelítést	3 "	60 "
szállítást	80 "	90 "
rakodást	- "	30 %-ra kívánjuk emelni a tervidőszak végére.

Hasonlóképpen előbbre kell jutnunk a gazdálkodásunk alapfeltételét jelentő erdőfeltárás terén is. Jelenleg az egy ha-ra eső időjárásbiztos utunk hossza mindössze 1.7 fm /saját + idegen/, ami messze alatta marad az országos átlagnak. Erdőgazdaságunk rossz feltártsága kampányszerűvé teszi az anyagmozgatást, értékesítést és jelentősen emeli az energiaköltségeket. Pedig gazdaságunk 5 millió köbméteres élőfakészlete, továbbá a belterjesebb gazdálkodásra való törekvés különösen kihangsúlyozza feltártságunk mielőbbi megjavítását.

A fentiekben ismertetett célkitűzések megvalósításához számos előfeltétel szükséges. Az előfeltételek nagyobb részét saját magunknak kell előteremtteni, míg egyes feltételek biztosításához Főhatóságaink segítségét kell kérnünk.

Az erdőgazdaság által biztosítandó feltételek közül az alábbi fontosabbakat emelem ki:

Első helyen említem meg a jelenlegi műszaki apparátusunk szakmai színvonalának további emelését, főként a gépi ismeretek és a helyes gépi munkaszervezés mielőbbi elsajátítása terén, mert itt vagyunk leginkább lemaradva. A lemaradás megszüntetése érdekében már ez

./.

évben megkezdjük az erdészeti szakelődők és erdészkerületvezetők ilyen irányú elméleti és gyakorlati oktatását. Erdészeti Egyesületünk helyi csoportja által rendezendő előadások keretében több olyan előadást kívánunk beiktatni, mellyel hozzásegítjük szakembereinket a már meglévő és a közel-jövőben beszerzendő gépek gazdaságosabb és termelékenyebb kihasználásához.

A következő és igen fontos feltétel - sürgősen kialakítani egy olyan szakmunkás gárdát, amely a gépek kezelésének és a fejlettebb technológiák ismeretében képes lesz az eddiginél jobban és termelékenyebben dolgozni. Mivel a sárvári szakiskola nem bírja rövid időn belül megoldani a szakmunkás oktatás kérdését, ennek elvégzése is ránk hárul.

Igen fontos feltétel még a vezetés színvonalának további emelése. A második ötéves terv megnövekedett feladatainak végrehajtásához az eddiginél tervszerűbb és célratörőbb vezetésre van szükség. Emellett még a helyes gazdaságossági szemlélet elmélyítése is kívánatos, mert e nélkül nem érhetünk el komoly eredményeket az önköltségesökkentés terén. A további munkánk során nem téveszthetjük szemünk elől azt, hogy Népgazdaságunknak nemcsak több, hanem olcsóbb fára is szüksége van.

Főhatóságainktól az alábbi három fontos feltétel teljesítéséhez kérünk segítséget. Az első az üzemtervekkel kapcsolatos. Erdőgazdaságunk területének csak 50 %-ára rendelkezünk érvényes üzemtervvel. A második ötévre szóló tervek összeállításánál nem ki mértékben éreztük ennek hiányát. Az októberben bevezetendő új erdőművelési elszámolási rendszer is az érvényes üzemtervek előírásaira van alapozva. Az érvényes üzemtervek hiánya tehát sok bizonytalanság forrása lehet gazdálkodásunkban. Megvagyunk pl. győződve arról, hogy az ideiglenes és lejárt üzemterveink a valóságosnál kisebb élőfakószletet és folyónövedéket mutatnak ki. Fekete Zoltán bükkfatermés táblájának köznevezétele után összehasonlítást végeztünk az üzemtervek által kimutatott folyónövedékkel s megállapítottuk, hogy az új bükkfatermelési tábla közel 4.500 m³-el mutat ki több folyónövedéket bükkállományainkra nézve. Ha ezt a megállapításunkat érvényes üzemtervek is igazolnák, 1965-70 között tovább lehetne emelni a kitermelhető fatömegmennyiségét.

A másik kérésünk a műszaki fejlesztésünk érdekében tervezett beruházásaink jóváhagyására vonatkozik. Előadásomból is kitűnt, hogy erdőgazdaságunk különösen a gépesítés és a feltártság tekintetében meglehetősen hátrul van az erdőgazdaságok sorában. Ez a lemaradást a mezőgazdaság szocialista átszervezése következtében súlyos helyzetet fog teremteni a közeljövőben a munkaerő és fogatenergia ki-
sése miatt, éppen ezért szükséges, hogy reális alapokon nyugvó beruházási igényeinket - mint várható eredményeink ellentétét Főhatóságaink elismerjék és méltányolják.

A harmadik feltétel bérügyi vonatkozása. A második ötéves terv megnövekedett feladatai az eddiginél jóval nagyobb minőségi követelményeket támasztanak az erdőművelésben, fakitermelésben egyaránt. A minőségi munka fokozását a jelenlegi bértételek azonban sok esetben nehezítik. Tehát az erdőgazdasági munkabérek mielőbbi felülvizsgálata és rendezése igen fontos előfeltételét képezik célkitűzéseink sikeres megvalósításának.

A fentiekben foglaltam össze azokat a fontosabb feladatokat, melyeknek végrehajtását a második ötéves terv időszakában magunk elé tűztünk. Erdőgazdaságunk elmúlt évi eredményei, valamint fizikai és műszaki dolgozóink igyekezete és lelkesedése a szocialista jövőbe vetett hite biztosíték arra, hogy a fenti reális célkitűzések valóban megvalósulnak a második ötéves terv folyamán és ezzel ismét jelentős lépéssel juthatunk előbbre a szocialista erdőgazdálkodás fejlesztésében .

...0...0...0...

A Középsomogyi Állami Erdőgazdaság második öt éves fakitermelési tervének üzemtervi vonatkozásai.

Sümegh Nándor erdőrendezési felügyelő.

A Középsomogyi ÁEG. összes területe 34.477 ha, mely három erdőgazdasági táj között oszlik meg és pedig a Zselicségre jut az erdőgazdaság területének 50.7 %-a, azaz 17.441 ha, a Baranya-Somogy-Tolnai hegyháttra 27.7 %-a, azaz 9.603 ha, míg a többi a Somogyi homokvidékre esik és pedig 21.6 %, területben 7.433 ha.

Az összes területből üzemtervezett 33.014 ha, a területnek kerekén 96 %-a.

Sokkal kedvezőtlenebb a helyzet, ha azt vizsgáljuk, hogy az üzemtervek hány százaléka ideiglenes, öt éves, illetőleg tízéves. Ebben az esetben a százalékok a következők:

ideiglenes	17.9 % / 5.912 ha. területtel/		
öt éves	45.3 % /14.948 ha.	"	/
tíz éves	36.8 % /12.154 ha.	"	/

Lényegesen javulni fog a helyzet azonban ez év végére, ill. 1961 év elejére, amikor is az 1959. évi felvételek eredményeképpen az előbbi százalékok a következőkre fognak változni:

ideiglenes	4.5 % / 1.481 ha. területtel/		
öt éves	44.1 % /14.551 ha.	"	/
tíz éves	51.4 % /16.982 ha.	"	/

Mielőtt előadásom tulajdonképeni tárgyára rátérnék, szükségesnek tartom a Középsomogyi Állami Erdőgazdaság üzemterveinek főbb adataival - legalább futólagosan- foglalkozni.

A Középsomogyi Állami Erdőgazdaság összes fatermelésre szolgáló területén - az üzemtervek adatait a csekély, 4 %-nyi üzemtervezetlen területre extrapolálva- :

az összes élőfakészlet	4.739.101 m ³ .
az összes átlagnövedék	116.486 m ³ .
az összes folyónövedék	124.815 m ³ .

./.

Egy ha-ra tehát átlagosan:

-14-

149.2 m³ élőfakészlet,
3.7 m³ átlagnövedék és
3.9 m³ folyónövedék esik.

Ezzel szemben az országos élőfakészlet 112 m³/ha.,
az átlagnövedék 3 m³/ha.,
a folyónövedék 3.5 m³/ha.

Ezekből az összehasonlító adatokból láthatjuk, hogy a Középsomogyi ÁEF. által kezelt erdők az országos átlagnál sokkal jobbak !

Vizsgáljuk meg az előbbi három adatot az egyes erdőgazdasági tájakon belül.

A gazdaság élőfakészletéből:

a Zselicségre esik	2.662.642 m ³ .	56.2 %	163 m ³ /ha.
a Baranya-Somogy-Tolnai hegyhátra	1.381.171 m ³ .	29.2 %	153 m ³ /ha.
a Somogyi homokvidékre	695.288 m ³ .	14.6 %	109 m ³ /ha.

A gazdaság jelenlegi átlagnövedékéből

a Zselicségre esik	63.014 m ³ .	54.2 %	3.9 m ³ /ha.
A Baranya-Somogy-Tolnai hegyhátra	32.296 m ³ .	27.7 %	3.6 m ³ /ha.
a Somogyi homokvidékre	21.176 m ³ .	18.1 %	3.3 m ³ /ha.

A gazdaság jelenlegi folyónövedékéből

a Zselicségre esik	67.813 m ³ .	54.4 %	4.1 m ³ /ha.
a Baranya-Somogy-Tolnai hegyhátra	32.749 m ³ .	26.2 %	3.6 m ³ /ha.
A Somogyi homokvidékre	24.253 m ³ .	19.4 %	3.8 m ³ /ha.

A gazdaság erdőségeinek legértékesebb része a Zselicség, ahol a hektáronkénti élőfakészlet 46 %-al, az átlagnövedék 30 %-al és a folyónövedék 17 %-al magasabb az országos átlagnál !

De az erdőgazdaság erdőségeinek legkevésbé értékes része, a Somogyi homokvidék is hektáronkénti átlag és folyónövedék tekintetében felülmulja az országos átlagot, az élőfakészlete pedig csak egy árnyalattal marad el az országos átlag mögött !

Ezekután rátérek a második ötéves terv alatt - az üzemtervek előírásai szerint- kitermelhető véghasználati és előhasználati fatömeg, ill. terület ismertetésére.-

./.

Véghasználat:

Az üzemtervek előírásai szerint a 961 - 965 közötti öt év alatt véghasználattal ki kell termelni 384.780 m³ bruttó földfeletti fatömeget, 1.761.79 ha hozami területről. Évi átlagban tehát 76.956 m³. bruttó földfeletti fatömeget, 352.36 ha. hozami területről.

Ez a véghasználati fatömeg az egyes erdőgazdasági tájak között a következőképpen oszlik meg:

Zselicség	190.980 m ³	821.75 ha.,	a fatömeg 49.6,	a terület 46.6 %-a
B.S.T-i hhát	135.800 m ³	638.75 ha.,	a " 35.3,	a " 36.3 %-a
S-i homokvid	58.000 m ³	301.29 ha.,	a " 15.1,	a " 17.1 %-a
	<u>384.780 m³</u>	<u>1761.79 ha</u>		

Egy ha. hozami területről lekerülő véghasználati fatömeg:

a Zselicségen	232 m ³ /ha.
a Baranya-Somogy-Tolnai hegyháton	213 m ³ /ha.
a somogyi homokvidéken	<u>192 m³/ha.</u>
átlag:	<u>218 m³/ha.</u>

Az országos átlag ezzel szemben 212 m³/ha, azaz a Baranya- Somogy-tolnai hegyháton véghasználatra előírt ha-onkénti fatömeggel egyezik meg.

Nézzük meg, hogy ez a véghasználati területelőírás reális-e, megfelelő-e a bővített ujratermelés feltételeinek, azaz a véghasználati területelőíráson keresztül az élőfakészlet tudatos és tervszerű növelésével lehetővé teszi-e évről évre nagyobb véghasználati terület és ezzel fatömeg letermelését ?

A gazdaság átlagos évi véghasználati területének ötszöröse: 2.304.40 ha, az ötévi véghasználati területelőírás: 1.761.79 ha., a két szám különbsége: 542.61 ha.!

Amint tehát látjuk a véghasználati területelőírások globálisan ésszerűeknek mondhatók, mert öt év alatt kerekén 23 % véghasználati területet tartalékolunk a gazdaság területén.

Az egyes erdőgazdasági tájakon belül a helyzet a következő:

./.

	Átl.évi vgh.terület ötszöröse:ha	Ötévi vgh-i terület előírás: ha.	Különbség:
Zselicségen	1.107.35	821.75	- 285.60
B-S-T-i hegyháton	638.90	838.75	+ -.15
S-i homokvidéken	558.15	301.29	- 256.86
	<u>2.304.40</u>	<u>1.761.79</u>	<u>- 542.31</u>

Amint tehát látjuk a Zselicségen kereken 26 %-ot tartalékolunk, a Somogyi homokvidéken 46 %-ot. A Somogyi homokvidéken - a szokásos biztonsági tényezőkön kívül az indokolja az erősebb tartalékolást, mert a 11-20 éven belül vágásérett állományok területe kereken 45 %-kal kisebb, mint az 1-10 éven belül vágásérett állományok területe.

A Baranya-Somogy-Tolnai hegyháton öt év alatt pontosan az évi véghasználati terület ötszörösét írják elő az üzemtervek véghasználatra.

Mi indokolja ezt a látszólag erősebb véghasználati előírást ?

A Baranya-Somogy-Tolnai hegyháton a magcser 32.44 %, a sarjcsér 3.76 %, a magakác 2.94 %, a sarjakác 12.72 %: tehát a két fafaj összesen 51.86 % területet, tehát a hegyhát területének több mint a felét foglalja el ! Azt hiszem vita nélkül megállapíthatjuk, hogy ez a területarány - az adott termőhelyi viszonyokat tekintve - egészségtelen és ezen minnél hamarabb változtatnunk kell ! Ez egyik oka az erősebb területelőírásoknak.

A másik és az előbbinél is sokkal nyomósabb oka az, hogy a Baranya-Somogy-Tolnai hegyháton a magcser állományokból 330 ha., a sarjcsér állományokból 18 ha., a magakácból 110 ha., a sarjakácból pedig 119 ha. tartott állomány van, a vágásérettségi korokat 85, 65, 30 és 30 évben állapítva meg ! Kereken kimondhatjuk, hogy ezeknek az indokolatlanul tartott állományoknak mielőbbi lecserélése parancsoló szükségesség !

Az erdőművelési vonatkozásokról most nem beszélek. Elismerem, hogy ez a feladat nagyon nehéz: de ezt a feladatot meg kell oldani és mennél későbbre halasztjuk a megoldást, az csak annál súlyosabbá válik !

Vizsgáljuk meg a véghasználati előírások reális voltát még az 1-10, illetőleg a 11-20 éven belül vágásérett állományok fatömeg, illetőleg területadatai fényénél is !

./.

Az üzemtervek adataiból összeállítva ez a következő képet mutatja:

	1 -10 éven belül	11 -20 éven belül
	vágásérett állományok:	
Zselicségen	503.578 m ³ 1.794.06 ha.	647.516 m ³ 2.656.96 ha.
B-S-T-i hegy- háton	340.236 m ³ 1.314.52 ha.	339.216 m ³ 1.402.25 ha.
S-i homokvidéken	263.128 m ³ 1.202.99 ha.	144.669 m ³ 756.58 ha.
Összesen:	1,106.942 m ³ 4,311.57 ha.	1,131.401 m ³ 4.815.79 ha.

Amint látjuk a véghasználatra érett állományok 20 éven belül teljesen kiegyenlítették, sőt a második 10 évben emelkedő tendenciát mutatnak ! Különösen biztató a helyzet akkor, ha figyelembe vesszük azt a körülményt, hogy a 11-20 éven belül vágásérett állományok kiszámított fatömegéhez csak ötévi növedék van hozzáadva, holott az átlagos ránövési idejük még 15 év !

Az egyes erdőgazdasági tájakon belül vizsgálva ezt a kérdést, legbiztatóbbak a Zselicség adatai: itt a második ötéves terv után következő 10 évben komoly véghasználati fatömegtöbblet fog a népgazdaság vérkeringésébe jutni ! Jól kiegyenlített, illetőleg biztonságos a helyzet a véghasználatok tekintetében a Baranya- Somogy- Tolnai hegyháton, míg a Somogyi homokvidéken az üzemtervek bizonyos tartalékolást végeznek azért, hogy a véghasználatok mennyiségét 20 éven belül egyenletessé tegyék !

Nyugodt lélekkel kimondhatjuk tehát azt, hogy a Középsomogyi gazdaság második ötéves tervének üzemtervi véghasználati előírásai reálisak, végrehajthatók és azok a népgazdaság érdekeit gondosan mérlegelve vannak megszabva !

Előhasználat:

Az üzemtervek előírásai szerint 961-965 közötti öt év alatt előhasználattal ki kell termelni:

gyéritéssel	175.070 m ³ -t, 15.178.25 ha-on,
tisztítással	8.700 m ³ -t, 3.774.65 ha-on.
Összesen:	183.770 m ³ -t, 18.952.90 ha-on.

Azaz évente átlag: gyéritéssel 35.000 m³-t, 3.035.65 ha-on és tisztítással 1.740 m³-t, 754.93 ha-on.

A gyéritési előírás a három erdőgazdasági táj között - az üzemtervek szerint - a következőképpen oszlik meg:

./.

Zselicség	84.570 m ³ ,	7.667.35 ha,	átlag 11 m ³ /ha.
B-S-T-i hegyhát	63.000 m ³ ,	4.771.00 ha,	" 13 m ³ /ha.
S-i homokvidék	27.500 m ³ ,	2.739.90 ha,	" 10 m ³ /ha.
Összesen:	175.070 m ³ ,	15.178.25 ha,	" 11.5 m ³ /ha.

Tehát az öt év alatt gyéritéssel a Zselicségen a terület 47 %-ra, a Baranya-Somogy-Tolnai hegyháton 53 %-ra, míg a Somogyi homokvidéken a terület 43 %-ra térünk vissza !

Leszedünk az üzemtervek szerint öt év alatt a fatermelésre szolgáló terület minden gyéritési korban lévő hektárjáról

a Zselicségen	5.2 m ³ -t,
a B-S-T-i hegyháton	7.- m ³ -t,
a S-i homokvidéken	4.3 m ³ -t.

Elismerjük, hogy ezek a gyéritési előírások óvatosak, a Zselicségen túl óvatosak és az erdőnevelési utasítás megjelenése előtti gyéritési szemléletet mutatják. A gazdaság üzemtervei pedig - kevés kivétellel - még 1957-ben, illetőleg 1957 előtti években készültek, amikor még a gyéritési gyakorlat sem ismerte az erősebb belenyulásokat !

Ennek igazolására felhozzuk, hogy amíg a jelenlegi üzemtervek szerint a gazdaság évente gyéritéssel kiszedhető fatömege 35.000 m³, addig a fakitermelési leszámolások szerint a gazdaság

955/56 évben	38.309,
956/57 évben	33.761,
957/58 évben	45.703 m ³ -t gyéritett !

Lényeges változás következett ve - az erdőnevelési utasítás hatása alatt - 958/59-ben, amikor a gyéritéssel kitermelt bruttó fatömeg 58.179 m³-ra ugrott fel és azóta - némi ingadozással - ezt a szintet tartja / 959/60 : 55.575 m³, 960/61 : tervezett 59.088 m³/

Véleményünk szerint, az erdőnevelési utasításban lefoktetett korszerű elveknek megfelelően, a gazdaság - az egyes erdőgazdasági tájakon belül - gyéritéssel a következő fatömeget termelheti ki a második ötéves terv időszaka alatt :

A Zselicségen az eddigi 11 m³/ha átlagos fatömeg^{et} 18 m³/ha-ra lehet felemelni. Tekintetbe vettük itt azt, hogy a gyéritendő állományoknak

átlagos sűrűsége 83.6 %, tekintetbe vettük továbbá azt, hogy itt a bükk, gyertyán és hárs - egyszóval az árnyattűrő, illetőleg árnyat kedvelő fafajok majdnem 51 %-os területarányával szerepelnek és aránylag sok az elegyes állomány.

Ez az emelés az üzemtervi 84.575 m³-rel szemben 138.000 m³ gyéritési fatömeget jelentene öt év alatt.

Figyelembe véve továbbá azt a körülményt, hogy az erdőnevelési utasítás rövidebb visszatérési időket ír elő, mint amilyeneket az 1957 előtt készült üzemtervek tartalmaznak, kb. 1000 ha-ral több gyérithető a Zselicségen, mint az üzemtervekben előírt terület. Ez újabb 18.000 m³-t jelent öt év alatt !

A Zselicségen tehát -átmenetileg- a következő öt évben gyéritéssel ki-termelhető 156.000 m³.

A Baranya-Somogy-Tolnai hegylábon -szerintünk- a gyéritési fatömegek maximálisan 10 %-os emelésre engedhető meg ! Egyrészt, mert itt a gyé-ritési korban lévő állományok átlagos sűrűsége márcsak 79.6 %, másrészt itt a terület 83.6 %-án fényigényes fafajok - túlnyomórészt clogyetlen állományai- foglalnak helyet, melyeket eddig alsó gyéritéssel gyéri-tettek és amelyeket minőségi romlás /csuccsszáradás, fattyuhajtás, stb./ veszélye nélkül csak fokozatosan lehet hozzászoktatni, a különben helyes, szabadabb álláshoz !

Itt tehát az üzemtervekben szereplő 63.000 m³ helyett legfeljebb 69.300 m³-t szedhetünk ki öt év alatt gyéritéssel !

A Somogyi homokvidéken reálisnak kell elfogadnunk az üzemtervek gyéri-tési előírásait. Itt ugyanis a gyéritési korban lévő állományok átlag-sűrűsége 77 %, ami már a gyéritethetőség határait surolja, másrészt a terület 81 %-án állnak fényigényes fafajokból álló, túlnyomórészt clogyetlen állományok, melyeket eddig szintén csak alsó gyéritéssel gyéritettek !

Javaslatunk lenne tehát a következő öt évre :

a Zselicségen	156.000 m ³ ., 8667 ha-on
a Baranya-Somogy-Tolnai hán	69.300 m ³ ., 4771 ha-on
a Somogyi homokvidéken	27.500 m ³ ., 2740 ha-on

Összesen: 252.800 m³. 16178 ha-on.

./.

Tisztítással az üzemtervek előírásai szerint 5 év alatt 8700 m³-t kisorsozhatunk ki, 3774.65 ha-on.

Ez a tisztítási terület, illetőleg fatömeg a három erdőgazdasági tájon a következőképpen oszlik meg:

Zselicség	1576.15 ha, 4560 m ³ , 2.9 m ³ /ha.,
Baranya-Somogy-Tolnai hegyhát	1365.— ha, 3450 m ³ , 1.8 m ³ /ha.,
Somogyi homokvidéken	833.50 ha, 1690 m ³ , 2.— m ³ /ha.
Összesen:	3774.65 ha, 8700 m ³ , 2.3 m ³ /ha.

A tisztítások üzemtervi előírásaira - mai szemléletünkkel bírálva azokat- nagyjában ugyanaz vonatkozik, mint amit a gyéritéseknél már elmondottunk: egyrészt hosszabb visszaterelési időket irtunk elő, másrészt alábecsültük a kivehető fatömegeket, különösen azokban a részben sarjeredetű állományokban, ahol a fiatalos mageredetű fácskált csak a sarjegyedek erőteljes eltávolításával menthetjük meg azok nyomása alól.

Véleményünk szerint tehát a tisztításra előírt területeket és így a kisorsozható fatömegeket is átlag 100 %-kal felemelheti a gazdaság.

Ezek szerint tisztítással kisorsozható a következő öt évben:

a Zselicségen	8700 m ³ ., 3000 ha-on,
a Baranya-Somogy-Tolnai hegyháton	4150 m ³ ., 2300 ha-on,
a Somogyi homokvidéken	4550 m ³ ., 2250 ha-on.
Összesen:	17400 m ³ ., 7550 ha-on,

Az élőfakészletet -adott erdőterületen- rövid átmeneti időtől eltekintve, csökkentenünk - kivételes okokon kívül ! - nem szabad, ha a bővített ujratermelés feltételeinek meg akarunk felelni, merthiszen az élőfakészlet egyttal az a műhely, melyen a folyónövedék létrejön, s mely végeredményben a honadék bázisa !

Nézzük meg először globálisan, az egész erdőgazdaságra nézve ezt a mérleget, majd taglaljuk külön-külön erdőgazdasági tájanként is !

Az egész erdőgazdaságra nézve az ötévi

folyónövedék	624.075 m ³ .
az ötévi véghasználat	384.780 m ³ .,
az ötévi gyérités	252.800 m ³ .,
az ötévi tisztítás	17.400 m ³ ., 654.980 m ³ .

Magyarázatul szolgáljon az, hogy a Baranya-Somogy-Tolnai hegyháton -előbbi fejtegetéseimre hivatkozom - a véghasználati előírásokat illetően némileg kényszerhelyzetben vagyunk. Itt ugyanis az előbb felsorolt tultartott állományok miatt több véghasználati előírást kényszerültünk tenni, tekintet nélkül arra, hogy átmenetileg esökkenni fog a fakészlet.

Ha itt nem kényszerülnénk kitermelni - a rontott erdő fogalmát is kimerítő - 348 ha tultartott elegyetlen cseréseket, valamint a 229 ha-t kitevő tultartott akácosokat, akkor mindjárt pozitív irányba billenne át az előbbi kedvezőtlen mérleg.

Az egyes erdőgazdasági tájakon belül ez a mérleg a következő:

<u>Zselieség:</u>	ötévi folyónövedék	339.065 m ³ .
	ötévi véghasználat	190.980 m ³ .
	ötévi gyérités	156.000 m ³
	ötévi tisztítás	8.700 m ³
		<u>355.680 m³.</u>
	a különbözet:	- 16.615 m ³ .

Itt tehát a mérleg 16.615 m³ hiányt mutat.

Ezt a hiányt azonban bőven egyensúlyozza, a mintegy 1800 ha gyéritési korban levő bükkállományon, a szabadabb állás folytán jelentkező nagyobb folyónövedék.

<u>Baranya-Somogy-Tolnai hegyhát:</u>	ötévi folyónövedék	103.745 m ³ .
	ötévi véghasználat	135.800 m ³ .
	ötévi gyérités	69.300 m ³ .
	ötévi tisztítás	4.150 m ³
		<u>209.250 m³.</u>
	a különbözet:	- 45.505 m ³ .

Mint már előbb is kifejtettük, itt a mérleg kedvezőtlen volta a kényszerhelyzetben előírt véghasználatok miatt áll elő.

<u>Somogyi homokvidék:</u>	ötévi folyónövedék	121.265 m ³ .
	ötévi véghasználat	58.000 m ³
	ötévi gyérités	27.500 m ³
	ötévi tisztítás	4.550 m ³
		<u>90.050 m³</u>
	a különbözet	+ 31.215 m ³ .

Itt a mérleget az teszi kedvezővé, hogy a véghasználatoknál 20 éven belül kiegyenlítésre törekedve, az első tízévi előírások kisebbek.

./.

Tisztában vagyunk azzal, hogy a hozadék /és ezen belül a véghasználati és gyéritési, valamint a tisztítási előírások/ előírható nagysága nemcsak a folyónövedék egyensúlyától függ. Ez a sok szempont közül csak az egyik, melyet a hozadékmegállapításnál mérlegelni kell.

Meggyőződésünk mégis az, hogy hosszabb időn keresztül semmiesetre sem szabad a folyónövedéknél több fát kihozunk az erdőből, mert ezzel az élőfakészletet csökkentve, csökkenthetjük a fatőkét, melyen a hozadék elsődleges alapját képező folyónövedék létrejön.

Hogy mégsem tartjuk aggasztónak az előbbieken kimutatott - a folyónövedékkel szemben átmenetileg mutakozó 30.905 m³. pluszhozadékot : azt az elmaradt gyéritések sürgős voltával, a Baranya-Somogy-Tolnai hegyháton levő tultartott cseresek és akácosok kitermelésének halasztatatlanságával, továbbá azzal a - mindennapi tapasztalattal elátamasztott - ténnyel igazoljuk, hogy az üzemtervekben a fatermési táblák alapján kimunkált összes folyónövedék - érzékünk szerint- mintegy 10 %-kal alacsonyabb, mint a valóságos folyónövedék.

Előadásom addigi részében is - bár feladatom csupán a Középsomogyi ÁEG. második öt éves fakitermelése üzemptvi vonatkozásainak ismertetése volt - több olyan jellemzőjét említettem a Középsomogyi ÁEG. erdősegoinek, melyekből némi képet merithetett a Tisztelt Hallgatóság tárgyalta erdők minőségéről.

Engedjék meg, hogy erre vonatkozóan egypár adatot még felsoroljak.

A gazdaság dolgozói összeállították az 1960-ra vonatkoztatott korosztálytáblázatát a gazdaság erdősegoinek. Ebből kiindulva összeállítottam a fafajok jelenlegi területszázaléka alapján a kivánatos korosztálytáblázatot. A két táblázat adatait összehasonlítva a kapott kép igen megnyugtató. A kívánt és a tényleges korosztályterületek globálisan majdnem kiegyenlítettnek tekinthetők. A plusz-mínusz összes eltérés mindössze 1498 ha, azaz a fatermelésre szolgáló területnek nem egészen 5 %-a.

A hiány -korosztályokon belül- legnagyobb az 1-10 éves korosztályban: 9 %, míg a 41-60 éves korosztályban 5.7 %, a 80-100 éves korosztályban 5.8 %, a korosztályok kívánatos területére vonatkoztatva.

A többlet a korosztályokon belül legnagyobb a 11-20 éves korosztályban: 9 %, míg a 21 -30 éves korosztályban 3 %, a 31-40 éves korosztályban 2 %, a 61-80 éves korosztályban 5.8 % és a 101- éves korosztályban 8.9 %.

Amint látjuk tehát az 1-10 éves korosztály hiányát a 11-20 éves korosztály többlete teljesen kiegyenlíti, majdnem ugyanígy van ez a 80-100., illetve a 101- több korosztályoknál.

Ez - nagy távlatban gondolkozva- azt is jelenti, hogy a véghasználati hozadék hosszú időn keresztül biztosított, egyenletes lesz, melyet korszerű erdőápolással, a nemesebb fafajok felkarolásával, a T.,B.,Ef., mÉ., nNy-ak területszázalékának növelésével, az elegyetlen fényigényes állományok alátelepítésével még csak fokozhatunk.

Végezetül legyen szabad -egészen általánosan - néhány szót szólnom a Középsomogyi Állami Erdőgazdaság gazdálkodásának 10 éves eredményeiről. Azért csak 10 évről, mert az első öt év a magunkraeszmélés, a számbavétel és az elindulás éveit voltak.

Ha az üzemtervekben szereplő élőfakészletet összehasonlítjuk a gazdaság névtelen dolgozói által összeállított új - jelenlegi időpontra rögzített- korosztálytáblázata alapján, de az üzemtervi korosztályonkénti átlagfatömeggel kiszámított élőfakészlettel, ez örömdetes gyarapodást mutat:

az üzemtervi élőfakészlet	4.739.101 m ³ .
a jelenlegi élőfakészlet	4.969.408 m ³ .
a növekedés:	230.307 m ³ .

Igaz, hogy ez az élőfakészletnövekedés nemcsak a helyes erdőnevelésre vezethető vissza, hanem egyéb okokon kívül benne van az üzemtervi előírásokkal szemben megtakarított véghasználati fatömeg is, mégis dicsérendő az eredmény.

Ha még azt is felemlitem, hogy az elmúlt 10 év alatt a gazdaság területén legfontosabb 5 fafaj magállományai - előző területükhöz viszonyítva- 2 %-al nőttek, ugyanezen 5 fafaj sarjeredetű állományai - szintén előző területükhöz viszonyítva- 7 %-kal csökkentek, végül pedig felemlitem azt, hogy a fenyőállományok területe - előző területükhöz képest - 13.2 %-kal, a gazdaság összterületére vonatkoztatva pedig 7.7 %-ról 9.3 %-ra nőttek: eléggé jellemeztem azt a természetnél fogva lassu, de szivós munkát, mely a Középsomogyi Állami Erdőgazdaság területén folyik és melynek mottója: több és jobb fát adni a Népgazdaságnak.

...oooOooo...

A Középsomogyi Állami Erdőgazdaság második ötéves fatermelési és fagyártmány termelési terve.

Rádics László fahasználati csoportvezető.

Tudott dolog, hogy fában szegény ország vagyunk. Faanyagszükségletünknek csak mintegy 50 %-át fedezzük saját erdeinkből. Ezért kell a rendelkezésünkre álló évi használatokból az elérhető legnagyobb értéket kihozni a Népgazdaság számára. Felszabadulásunk óta az erdőgazdaságok, köztük a miénk is egyre fokozottabb mértékben igyekeztek kielégíteni gyors ütemben fejlődő iparunk és mezőgazdaságunk évről - évre növekvő faanyagszükségletét. A szocialista erdőgazdálkodás fölényét bizonyítja a kapitalista erdőgazdálkodással szemben, hogy ennek a követelménynek az élőfakészlet károsodása nélkül, az erdőművelési kívánalmakkal összhangban tudtak megfelelni az erdőgazdaságok. Különösen jellemző erre az utóbbi öt év fahasználat, amikor is a véghasználatokból eszközölt fatömeg megtakarítások mellett a rontott erdők egyidejű felszámolása és a nevelő vágások fatömegének állandó növelése ellenére sem csökkent az előző évekhez viszonyítva a fűrészrönk, bányafa és egyéb iparifa hányada. A Középsomogyi Állami Erdőgazdaság az utóbbi öt évben közel 80.000 m³ véghasználati fatömeget takarított meg. Ebből a mennyiségből 32.500 m³ esik a bükk, tölgy és fenyő fafajokra. A véghasználati megtakarítást a nevelő vágások intenzívebb végrohajtásával kikerült többletfatömeggel pótoltuk. A fahasználat terén eddig elért eredményeinkkel nem kívánok foglalkozni, mivel azokat a bevezető előadás főbb vonatkozásaiban már ismertettem.

Az új tervidőszak megnövekedett termelési feladatainak szemléltetőbbé tétele érdekében szükségesnek tartom a bevezetőben az elmúlt öt év néhány fontosabb termelési tényyszámát ismertetni.

Erdőgazdaságunk 1955-60 között az alábbi fatömeget termelte ki használati módonként:

I. sz. táblázat.

Használati mód	Bruttó fatömeg m ³	Éves átlag m ³	Iparifakihozatal % nettó fatömeg
Véghasználat	299.297	59.860	49.3
Gyérítés	260.427	52.085	35.4
Tisztítás	22.420	4.485	1.2
Mindösszesen:	582.144	116.430	39.1

./.

A főbb iparifaválasztékok közül pedig az alábbi mennyiségek lettek termelve:

II.sz. táblázat.

Időszak	Tölgy	Bükk	Cser	Egyéb kemény fűrészrönk	Lágy	Fenyő	Összes	Bányászati fa	Egyéb ipari fa	Össz. ipari fa
5 év alatt	7600	9450	16300	9600	12200	8250	63400	71300	62500	197200
Éves átl.	1520	1890	3260	1920	2440	1650	12680	14260	12500	39440

Fakitermelésünket az elmúlt 5 évben a kézi termelés jellemezte. Az 5 év alatt mindössze 70.815 m³ fatömeg lett géppel termelve, azaz a vég-használati és gyéritési fatömeg 16 %-a. Az alacsony gépi termelés oka egyrészt az, hogy a mezőgazdaság szocialista átszervezéséig elegendő fakitermelő munkás állt rendelkezésünkre, másrészt kezdetben a szakembereink is idegenkedtek a gépek alkalmazásától, ezen kívül még az is közrejátszott, hogy a kézi fakitermelés olcsóbb volt a gépinél.

A kézi termelés túlsúlya következtében igen alacsony volt a termelékenység mutató is. Egy fő /napi 8 óra/ teljesítménye nem haladta meg földfeletti fatömeg esetében az átlag 1 m³-t, tuskótermelésben pedig a 0.60 m³-t.

A termelékenységet az utóbbi három évben a svéd lándzsa fogazatu fűrészek alkalmazásával igyekeztük fokozni. Az 1959/60-as gazdasági évben már 230 db gyalufogas fűrész dolgozott fakitermeléseinkben. Érdekes képet kapunk, ha az MRP motorfűrészek, valamint a megszakított háromszögfogazatu és a svéd lándzsafogazatu fűrészek átlagos termelékenységét vizsgáljuk: /III.sz. táblázat./

III. sz. táblázat.

Munkaeszköz	Bázis idő	Dolgozók létszáma	Egy napra eső telj.	Egy főre eső napi telj.
MRP motorfűrész	6 hónap	6 fő	10.2 m ³	1.70 m ³
Megszakított M. fogazatu fűrész	"	3 fő	2.6 "	0.86 m ³
Svéd lándzsafog. fűrész	"	3 fő	4.2 "	1.40 m ³

./.

Tehát a gyalufogas fűrészek teljesítménye nem sokkal maradt alatta a motorfűrészekének. Ugyanakkor az önköltség tekintetében mindig olcsóbbnak bizonyult eddig a motorfűrészekéhez viszonyítva.

A II. ötéves tervidőszakban népgazdaságunk faanyagszükséglete tovább fokozódik. A mezőgazdaság szocialista átszervezésével kapcsolatos szerfás építmények is jelentős faanyagot igényelnek, nem szólva a papíripar és farostlemezgyártás növekvő alapanyagszükségletéről. A növekvő faanyagszükséglet kielégítésére Pártunk VII. Kongresszusa 7 %-kal több fatömeget kért az erdőgazdaságoktól az iparifakihozatal egyidejű emelésével.

A Pártkongresszus irányelveinek megfelelően felülvizsgáltuk erdőállományaink fatermelőképességét, a helyi lehetőségeinket, adottságainkat és az üzemtervi előírások, valamint az elmúlt 5 év gyakorlatának egybevetésével megállapítottuk, hogy a II. Ötéves tervidőszakban a végvágások megemlése és az intenzívebb nevelővágások révén az irányelvekben előírt 7 %-kal szemben 17 %-kal /cca 100.000 m³/ adhatunk nagyobb fatömeget Népgazdaságunknak az előző 5 évhez viszonyítva. /IV.sz. táblázat./

Használati mód	Bruttó fatömeg m ³	Éves átlag m ³	Iparifakih. % nettó törlőfeletti össz. fatömeg vonatk.
Véghasználat	354.822	70.964	52
Gyérítés	301.540	60.308	46
Tisztítás	24.849	4.969	2
Mindösszesen:	681.211	136.241	47.4

Az iparifakihozatalt pedig 39.1 %-ról 47.4%-ra növeljük.

Az előző 5 év tényszámaihoz viszonyítva fűrészlővágásokból 17 %-kal, összes iparifából 45 %-kal termelünk többet. /V.sz. táblázat./

V.sz. táblázat.

Idő- szak	Fölgy	Bükk	Cser	E.kem.	Lágy	Fenyő	Össz.	Bfa	E.ip.f.	Össz. ip.fa
	f ü r é s z									
	r ö n k									
5 év alatt	7355	10320	21840	17010	12025	5870	74420	76640	135570	286630
Éves átlag	1471	2064	4368	3402	2405	1174	14884	15328	27114	57326

A tölgy és fenyő fűrészrönk mennyisége viszont csökken az előző évekhez képest, mert fafajpolitikánk értelmében elsősorban a vágásérett cser, akác és gyertyán állományok kitermelését ütemeztük be a második 5 évre. /VI.sz. táblázat./

Papírfából viszont 208 %-kal, farostfából pedig 400 %-kal termelünk többet az elmúlt évek ténysszámaival szemben.

VI.sz. táblázat.

Használati mód	Tölgy		Bükk		Cser		E.kem.		Lágy		Fenyő	
	m3	%	m3	%	m3	%	m3	%	m3	%	m3	%
Véghasználat	17500	6	25200	8	97100	30	130800	42	32800	10	12900	4
Gyérítés	33700	13	26100	10	86000	32	78700	29	40600	14	5800	2

A II. Ötéves tervidőszak termelési túlfutása közel 11 millió deviza Forint megtakarítást jelent Népgazdaságunk számára.

A második ötév fatömegét jórészt a rontott erdőkből és a pozitív jellegű nevelővágásokból nyerjük.

Az 5 év alatt 759 ha rontott erdőt terveztünk fakitermelésre 136 ezer m3 bruttó fatömeggel, az egész véghasználati redukált terület 45 %-át, a bruttó fatömeg 38 %-át.

Jövő használatainkat jellemzi továbbá a tarvágások csökkentése és a felújító vágások növekedése. 1965-ben már a véghasználati fatömeg 61 %-át, a redukált terület 55 %-át a felújító vágások adják.

A II. Ötéves tervidőszak alatt az üzemtervi előírással szemben közel 30.000 m3 véghasználati bruttó földfeletti fatömeget takarítottunk meg. Ezzel kapcsolatban azonban meg kell említenem azt, hogy a kitermelésre tervezett fatömeg még így is meghaladja az üzemterv által kimutatott folyónövedéket. Az üzemtervekben kimutatott folyónövedék a valóságban azonban tapasztalataink szerint legalább 10-15 %-kal magasabb. Az sem vitás, hogy a pozitív jellegű nevelővágásokkal is emelni fogjuk tudni a folyónövedéket. Tehát a tervezett használataink voltaképpen a tényleges folyónövedéken belül maradnak.

Amíg az elmúlt tervidőszak fakitermeléseit, főleg kézi erővel és ideiglenes kétlaki dolgozókkal hajtottuk végre, addig a következő 5 évben már az állandó szakmunkásokra alapozott, gépi erővel történő termelés fogja jellemezni fahasználatunkat.

./.

Ennek megfelelően 1963. végéig a tisztítások és a törzskiválasztó gyéritések, valamint a géppel nem termelhető véghasználatok fatömegének kivételével gépesíteni kívánjuk fakitermelésünket. Törzskiválasztó gyéritéseinkben a termelékenyebb egyszemélyes kengyeles fűrészeket, míg a géppel nem termelhető vágásokban továbbra is a svéd gyalufogas fűrészeket fogjuk alkalmazni.

VII. sz. táblázat.

Vágásmód	Földfeletti nettó fatömeg	A földfeletti nettó fatömegből			
		géppel	%	kézzel	%
Felujítóvágás	172.035	146.935	85	25.100	15
Tarvágás	147.275	139.075	94	8.200	6
Törzskiválasztó gyérités	131.223	—	—	131.223	100
Növedékfok. gyérités	139.809	119.709	86	20.100	14
Tisztítás	23.599	—	—	23.599	100
Összesen:	613.941	405.719	66	208.222	34

Tehát az 1963/64-es gazdasági évben fakitermelésünk 66 %-át már géppel végezzük.

A tervezett gépesítési fok eléréséhez 1963. végéig 60 db. üzemképes fakitermelő géppel kell rendelkezünk. A gépállomány beszerzése az alábbi ütem szerint történik:

VIII.sz. táblázat.

	MRP motor-fűrész	Villany-fűrész	Druzsba	Összes db.
A tervidőszak elején gép-állomány	7	7	13	27
beállítandó:				
1961 évben	12	—	5	17
1962 évben	6	—	4	10
1963 évben	5	—	1	6
Összes gépállomány lesz 1963. év végén:	30	7	23	60

Az időközben kicserélendő gépek helyett beszerzendő újak a fenti mennyiségben nem szerepelnek. Ezek pótlásáról szükség szerint gondoskodunk.

./.

A gépi fakitermelés terén fő célkitűzésünk az egy leltári fűrészre eső teljesítmény fokozása, valamint a gépi termelés önköltségének lényeges leszorítása. Ezideig az egy db leltári fűrész által kitermelt fa mennyiség 1.000 m³ körül mozgorr, önköltségi vonatkozásban pedig meghaladta a kézi termelés költségeit. 1965 végéig leltári fűrészenként legalább 1.500 m³-t kívánunk termelni, a kézi termelésnél alacsonyabb költséggel.

Fenti célkitűzés megvalósításához mindenekelőtt egy sor előfeltételt kell megteremtünk.

Ezek közül legfontosabbnak tartom a motorfűrészekhez jól értő szakmunkásgárda kialakítását. Eddig ugyanis a legtöbb gépmeghibásodás és munkakiesés abból adódott, hogy meglévő gépkezelőink többsége nem ért kielégítően a gépekhez és még inkább tetézte a bajt, hogy erdészkerületvezetőink és szakelődadók még ennél is kevesebbet értenek hozzá. Ezt a hiányosságot a motorfűrészek mellé állítandó fizikai dolgozóink mielőbbi gondos kiképzésével tudjuk csak megszüntetni. Tekintve, hogy a tervezett 60 db motorfűrészből 24 db-ot tartalékfűrészként kezelünk, - 1963. végéig 72 fő motorfűrészkezelő, illetve segédkezelő kiképzését kell biztosítani a gépbeszerzés ütemével párhuzamosan. A gépkezelők és erdészszakembereink kiképzését már folyó év júniusában megkezdjük, hogy az új gazdasági év beindulásakor valamennyi gépünk hozzáértő dolgozó kezébe kerüljön.

Nem kisebb fontosságú az előállott gépmeghibásodások sürgős megszüntetése, valamint az alkatrész ellátás zavartalan biztosítása. Ez év elejétől motorfűrészaink javítását saját erdőgazdasági műhely hiányában az Erdőgazdasági Szállító Vállalat vette át. A kezdeti nehézségek áthidalása után úgy látszik, hogy ez a megoldás biztosítani fogja motorfűrészaink üzeme képességét. Az Erdőgazdasági Szállító Vállalat jelenlegi magas műhelyórabére azonban jelentősen emeli a gép termelés költségét. A javítási munkák egyszerűbb megszervezésével, SZERO kocsii beállításával meg kell keresni a költségek csökkentésének lehetőségét.

A munkában álló fűrészek mellé a termelőkenység emelése céljából állandó munkacsapatra van szükség. A Gépcsoport mellett dolgozó munkásainkat azonban csakis úgy tudjuk megtartani, ha egész éven át munkát biztosítunk számukra. Ez a körülmény feltétlen indokoltá teszi a fakitermelési munkák legalább 10 hónapra történő elnyújtását. Tekintettel arra,

hogy erdőgazdaságunk területén elég komoly mérvű cser és akác termelések folynak, indokolt, hogy az elegyetlen cserésekben és akácosokban a nyári időszakra is kitoljuk a termelést az értékesítés ütemének megfelelően. A cser és akác termelés elnyújtása egyben értékesebb rönkanyag biztosítását is lehetővé teszi.

Állandó munkásainknak az időjárási viszonyoktól független, folyamatos foglalkoztatása fedett munkaszínek felállítását sürgeti. A II. ötéves terv folyamán valamennyi erdészetiünknel tervbe vettük egy-két munkaszín felépítését, ahol állandó dolgozóinkat esős, havas időben is foglalkoztatni tudjuk kézi fagyártmány termeléssel.

A biztosítandó előfeltételek sorában nem kis jelentőséggel bír állandó fakitermelő munkásaink bérproblémáinak és szociális körülményeinek sürgős felülbírálása és rendezése. Végeredményben a fakitermelő munka is egyre inkább ipari jellegű lesz, tehát a fakitermelő munkások bére és szociális körülménye sem maradhat el az ipari munkásokétól.

A gépi fakitermelés felfejlesztése mellett a kitermelendő fatömeg cca 34 %-a továbbra is kézi erővel kerül majd kitermelésre. A kézi termelésben állandó munkások beállításával, kengyeles és gyalufogas fűrészek alkalmazásával az egy főre eső napi teljesítményt 1.5 m³-re kívánjuk emelni a tervidőszak végére.

A tarvágásos használatainknál a tuskóirtásos termelés munkaigényességénél fogva komoly problémát jelent. Már az utóbbi két évben is több alkalommal arra kényszerültünk munkáshiány miatt, hogy a tuskóirtásos termelés helyett irtás nélküli tarvágást alkalmazzunk, majd utána robbantással termeltük ki a tuskót. A robbantásos eljárás azonban igen költségesnek bizonyult és emiatt az elmúlt negyedévben be is szüntettük. A tarvágással letermelt rontott erdők talajelőkészítésének elősegítése céljából a robbantás helyett Dozer-rel fogjuk kiemelni a tuskót a jövőben.

Határozott javulást kell elérnünk az új időszakban az üzemi fogataink teljesítményének a növelésében. Jelenleg egy fogatóra alatt éves átlagban 0.48 m³ faanyagot mozgatunk. Ez az alacsony teljesítmény főként gyenge feltártságunkkal magyarázható, mivel az esetek többségében hosszabb távolságra kellett fogatainkat igénybevenni, tekintve, hogy a fülledékeny anyag kiszállítása határidőhöz volt kötve. A rossz utviszo-

nyok miatt ez csak fogatokkal volt eszközölhető. A tervbevett feltáró hálózat kiépítésével, az értékesítésnek helyi adottságunkhoz való ütemezésével, rönkközelítő kerékpárok beállításával fogataink teljesítményét a jelenlegi kétszeresére kívánjuk emelni a tervidőszak végére.

Ami a rönkközelítő kerékpárokat illeti, elsősorban a nagyméretű kerékpárookra tartunk igényt, mert a súlyosabb rönkök közelítésével okoztuk eddig a legtöbb kárt az ujulatban. Szükséges, hogy a kerékpárok jobb minőségű anyagból készüljenek és masszívabbak legyenek, mert egyébként nem felelnek meg a kívánt célnak.

A termelt faanyag kiszállítását és egy részének szállítását Super Zetorokkal kívánjuk megoldani. Meglévő vontatóink teljesítménye a gyenge utviszonyaink ellenére már eddig is megfelelő volt /egy vontatónk az elmúlt évben is átlagosan 3000 m³ faanyagot mozgatott meg,/ de feltártóságunk fokozásával még nagyobb teljesítmény elérésére lesznek képesek. És ez a körülmény nyilvánvalóan hozzájárul az energiaköltségek csökkentéséhez. 1965. év végéig 7 db Super Zetor beszerzését tervezzük.

A faanyag szállítását zömmel jövőben is az Erdőgazdasági Szállító Vállalat fogja ellátni. A rakodás meggyorsítása és a könnyebb feltérhelhetőség érdekében kívánatos lenne a Szállító Vállalat gépparkját minél nagyobb számban hiabdarukkal felszerelni.

Fakitermeléseinket a jövőben még inkább az erdőművelési feladatok érdekében kívánjuk végrehajtani. Ennek megfelelően a vágások évnegyedi besorolásánál, a döntési módok megválasztásánál, a kitermelt faanyag ki-közelítésénél mindenkor a természetes ujulat védelmét tartjuk szem előtt.

Ugy gondolom, hogy az ismerttetett feltételek megtorentésével a második ötéves terv időszakban nemcsak termelőkényebbé, de olcsóbbá is fogjuk tudni tenni fakitermelésünket.

Fagyártmánytermelés.

Erdőgazdaságunk fagyártmánytermelése az elmúlt időszakban évről-évre emelkedett, 1955-60 között csaknem kilencszeresére nőtt. Az elmúlt öt évben 45.327 m³ fagyártmány feldolgozási fából 60 %-os kihozatal mellett 27.610 m³ kész fagyártmányt termeltünk.

A fenti mennyiség 21 %-át kézzel, 79 %-át fűrészgépen állítottuk elő.

./.

A szőlőkaró, bányadeszka és bányabéléspalló képezték a főbb választékokat. 1955-ben még csak 1 db szalagfűrészszel rendelkezett erdőgazdaságunk. Azóta évről-évre újabb fűrészgépeket állítottunk be, s ma már egy horizontális, két kör és 16 szalagfűrészünk dolgozik.

Az elkövetkezendő öt évben kész fagyártmányból is többet adunk a Népgazdaságnak. Lehetővé teszi ezt egyrészt fakitermelésünk felfutása, másrészt a kihozatali százalék tervezett növelése.

II. Ötéves fatermelési tervünk tervszámait szembeállítva az elmúlt öt év tényszámaival, az alábbiakban ismertetem:

Választék megnevezés	Első öt évben termelt menny.	Kihoz. %	Következő öt évben term. mennyiség	Kihoz. %
Parkettléc	698 m ³	30	1500 m ³	32
Bányaszéldeszka	6756 "	75	9700 "	79
Bányabéléspalló	4002 "	46	8300 "	47
Rövid f.áru	300 "	40	4000 "	45
Bányaféldorong	379 "	80	2650 "	90
Bordafa	200 "	45	1000 "	46
Szőlőkaró	7316 "	62	2100 "	73
Egyéb	4996 "	65	2100 "	68
TSZ szerfás építmények	2970 "	95	20500 "	95
Ö s s z e s e n :	27617 m³	60	51850 m³	63

A fenti kész fagyártmányhoz közel 76 ezer m³ gömbfaanyagot használunk fel.

A két időszak összehasonlításából kitűnik:

- 1./ 1960-65 között 87 %-kal termelünk több fagyártmányt, az előző időszakhoz képest.
- 2./ Előtérbe helyezzük a parkettfriz, rövidfűrészáru és a bányászati bélésanyagok termelését. A szőlőkaró termelés az előző időszak majd egyharmadára csökken.
- 3./ A magasabb Forint értékű választékok termelésére fordítjuk a fő súlyt.
- 4./ A kihozatal 3 %-kal nő az előző időszakhoz viszonyítva.

A második ötéves terv megnövekedett fagyártmány termelési feladatait meglévő fűrészgépeink részbeni összevonásával, továbbá a kettős műszakok beállításával szándékozunk megoldani. Csupán egy db szalag és egy db körfűrész beszerzését tervezzük.

Fűrészgépeinknek a jelenlegi nyolc helyről négy helyre való összevonását több fontos körülmény indokolja.

1./ Jelenlegi fagyártmány telepeink többségükben tűzveszélyesek, korszerűtlenek, nélkülözik a legszükségesebb szociális normákat, /mosdó, étkező helyiségek, porelszívó berendezések hiányoznak./

A SZOT munkavédelmi felügyelője pld. a kaposvári fagyártmánytelep működését a fenti okok miatt csak ez év szeptember végéig engedélyezte.

A fagyártmánytelepek összevonásával a második ötéves terv ideje alatt három helyen tervezünk korszerűbb telepet felállítani. Amiként arra már a bevezető előadás is rámutatott, fagyártmánytelepeink korszerűsítése kizárólagosan önköltségcsökkentési hitelből nem oldható meg. A korszerűbb telepek kialakítására bizonyos összegű népgazdasági beruházást is kell fordítani. Véleményünk szerint gazdaságunk fagyártmánytelepei komoly értéket termelnek a Népgazdaság számára, a termelt választékokkal egyben jelentős deviza Forint megtakarítást is biztosítunk. Fagyártmánytelepeink voltaképpen ipari jellegű üzemek, tehát megérdemelnének annyi törődést és figyelmet, mint a Népgazdaság más hasonló jellegű üzemei.

2./ A fűrészgépek összevonásával növekedni fog a termelékenység, ugyanakkor csökkenthető lesz a rege költség és az ellenőrzés is hatékonyabbá tehető.

A parkettafríz termelésünk felfuttatása szükségessé teszi még egy gőzölő felállítását is, mivel a termelendő fríz cca 50 %-át bükkből tervezzük előállítani.

Az új időszakban tovább kívánjuk fokozni fagyártmánytermelvényeink minőségét is. A minőség további javítását részben a fagyártmány alapanyag gondosabb termelésével, a szalagfűrészeknél előtoló berendezés alkalmazásával, részben pedig a fagyártmánytelepi dolgozók rendszeres oktatásával kívánjuk biztosítani.

./.

Tisztelt Vándorgyűlés !

A fentiekben foglaltam össze azokat a fontosabb célkitűzéseket, melyeket a második ötéves terv során a fakitermelés és a fagyártmánytermelés terén meg kívánunk valósítani. Tudatában vagyunk annak, hogy a magunkra vállalt feladatok nagyobbak és fesztettebbek az eddigieknél. Ezeket azonban vállaljuk azért, hogy tevőlegesen járuljunk hozzá az ötéves időszak megnövekedett faanyagszükséglet biztosításához. A következő időszakban minden ténykedésünket az fogja vezérelni, hogy évről - évre valóban több, jobb és olcsóbb faanyagot termeljünk a Népgazdaság számára.

...000...000...

A Középsomogyi Állami Erdőgazdaság második ötéves tervének erdőművelési vonatkozásai.

Vajda Sándor erdőművelési csoportvezető.

A bővített ujratermelésnek az erdőgazdálkodásban való megvalósítása, az 1040/1954 MT.sz. határozatban célul kitűzött több, jobb, olcsóbb fa megtermelése, a belterjesebb erdőgazdálkodás állandóan növekvő komoly feladatot jelent az erdészeti dolgozók számára.

A bővített ujratermelést a több faanyag biztosítását az ország meglévő erdei fatermelőképességének növelésével és erdőtelepítésekkel kell biztosítani. Tekintettel arra, hogy az erdőterületeink növelése erősen korlátozott, új erdőtelepítéseinkkel csak a mezőgazdasági művelésre alkalmatlan területek, utak, csatornák, patakok mentének befásítására szorítkozhatunk. A több fa megtermelésének lehetőségét elsősorban azzal biztosíthatjuk, ha a jelenlegi erdőterületeinken a termőhelynek megfelelő fafajok előnyben részesítésével olyan szorkezetű és összetételű állományokat alakítunk ki, amelyek az adott termőhelyi viszonyok mellett a maximális fatömeg megtermelését biztosítják.

Fenti követelmények feltétlenül szükségessé teszik az erdőműveléssel való fokozott foglalkozást, azt, hogy mindennemű erdőgazdasági munkánkban az erdőművelési szempontok legyenek a döntők. Marton Tibor

./.

főmérnök elvtárs előadásában részletesen foglalkozott erdőgazdaságunk azon eredményeivel, melyeket az erdőművelés terén az elmúlt 5 évben elértünk, így ezeket nem kívánom ismételni.

Tény az, hogy a felujjítatlan vágásterületeink beerdősítése, elmaradt tisztításaink felszámolása, "V" fa nevelésre alapított pozitív jellegű gyéritések, a természetes és alátelepítéses felujjítások fokozása, a rontott erdőátalakítások kézzel fogható bizonyítékai a mindinkább intenzívebbé váló erdőművelési munkánknak, a belterjesebb erdőgazdálkodásnak.

A második ötéves tervünk összeállításánál is fő szempontunk az volt, hogy mindennemű feladatot az erdőművelési érdekeknek megfelelően tervezzünk meg, minden ténykedésünkkel az erdőgazdálkodás fejlesztéséről szóló MT. határozat megvalósítását segítsük elő.

Második ötéves fakitermelési tervünkbe olyan fahasználatokat állítottunk be, melyeknek végrehajtását erdőművelési szempontok teszik szükségessé, melyekkel közelebb jutunk azon elérendő kívánatos állapothoz, melynél a fafaj megoszlás, korosztályviszonyok lehetővé teszik erdeink maximális faanyagtermelését, elvégzendő gyéritéseink serkentően hatnak a nagyobbhozamu fatermesztésre, így közvetve a betervezett fahasználatok is a bővített ujratermelést szolgálják.

A jelenlegi fafaj és korosztály megoszlásunkat a társulati terveinkben célul tűzött kívánatos állapottal egybevetve megállapítottuk, hogy tölgyeseink területét mintegy 1670, a bükkösökét 2175, a nemes nyárasokét 920, a fenyvesekét 1270 ha-al kell növelnünk, jelenlegi erdőterületünk változtatása nélkül ahhoz, hogy a célul tűzött fafaj megoszlást elérjük. Tulzott mértékben fordul elő erdőgazdaságunkban a cser, gyertyán és az akác, így a fenti fafajok által elfoglalt területből mintegy 5970 ha-on kell fafajcserét alkalmaznunk.

II.
Az ötéves tervünk véghasználati előírásait tehát fontieknek megfelelően alakítottuk ki. Tultartott akácosaink, vágásérett gyertyán és cser állományaink nagy része véghasználatra kerülve fokozatosan át fogja adni helyét a tölgy, bükk és fenyőnek, segítve a kívánatos állapot elérésére irányuló törekvésünket.

./.

Különösen a sarjeredetű állományokat ütemeztük be II. ötéves tervi vég-használatokra azzal, hogy a vágásterületek csemetével történő újraerdősítésével is elősegítsük állományviszonyaink javulását, a sarjeredetű állományok rovására.

A második ötéves terv idején véghasználatot 1678 ha vágásérett állományban tervezünk végrehajtani. Ezen területből 879 ha-t tarvágással, míg 799 ha-t felújító vágással kívánunk megoldani. Természetesen ez jelentős erdősítési feladatot jelent. Mind felújításainknál, mind alátelepítéseinknél, sőt pótlásainknál is az elérendő fafajmegoszlás elősegítése érdekében végezzük munkáinkat.

Éppen ezért az öt évre 5358 ha-on tervezett mesterséges erdősítésünk 28 %-át tölgy, 17 %-át bükk és 18 %-át fenyő csemetével hajtjuk végre. Fokozott mértékben foglalkozunk a második ötéves terv idején a gyorsan növő fafajok telepítési lehetőségeinek felkutatásával, az e téren rendelkezésünkre álló adottságaink maximális kihasználásával. Területünkön a termőhelyi adottságokat figyelembevéve főleg a hazai nyárral való erdősítés látszik indokoltnak. Ezért megkezdtük a rozgó és szürke nyár-csemete nevelését és a második ötéves terv idején létesítendő 450 ha nyár telepítésünkéből 250 ha lesz a hazai nyár, míg nemes nyáarakkal üzemi területünkön 200 ha ültetést tervezünk. A nemes nyáarak nagyobb mérvű felhasználására az erdőn kívüli fásításoknál a vízügyi, tanácsai és TSZ telepítésekénél körül sor, ahol 940 ha nyártelepítést végzünk.

A somogyi homokvidéken a fenyőtelepítések folytatása mellett az akác-nak megfelelő termőhelyeken -bár az akác sarjerdők jelenlegi területét csökkenteni tervezzük - akáccsemetével való erdősítéseket is végzünk, különösen a közbirtokossági erdőkben és a fásításoknál.

Véghasználataink felújításánál nem kis feladatot jelent számunkra a természetes felújításaink szakszerű végrehajtása. Az elmúlt néhány évben a véghasználati termelésekkel kapcsolatos eléggé merev fafajpolitikai előírások következtében nagyobb mennyiségű természetes felújítás alatt álló megbontott állományunk van, melyben az újulat sürgősen követeli a felszabadítást, a főállomány mielőbbi letermelését.

A második ötéves terv során gondoskodunk ezen véghasználatok végrehajtásáról, 250 ha-on tervezünk végvágást. Természetes felújításainknál

./.

a felujítási sejtekből kiinduló csoportos bontásokon alapuló módszereket alkalmazzuk, ügyelve a térbeli rendre, a kitermelendő anyag kiszállíthatóságára. A felujítási időt lehetőleg viszonylagosan elnyújtjuk. Ez egyrészt lehetőséget biztosít a növedék fokozásra, másrészt ezen idő alatt módunkban lesz a létesítendő új állomány legkedvezőbb kialakítására is. A felujítási időszakot a tölgynél 6-10, büknél 20-25, fenyőnél 6-10 évre tervezzük. Amennyiben a felujító vágás alá vont területek egyes helyein kellő időben nem jelentkezne megfelelő újulat, gondoskodunk az alátelepítések végrehajtásáról, valamint a végvágások utáni üres foltoknak, hézagoknak legkésőbb 1 éven belül történő beerdősítéséről.

A felujító vágások megkezdése előtt erdőművelési csoportunk részletes tervet készít minden felujítani szándékozott erdőrészletre, előírva az összes erdőművelési és fahasználati jellegű teendőket. A kitermelendő egyedeket a jelölések szakszerűségének biztosítása érdekében, erdőművelési csoportunk tagjai, vagy erdészeink erdőművelési műszaki vezetői személyesen végzik. A lehetőség szerint két évre előre jelölünk, mert a késedelmeskedés legtöbbször elhamarkodott jelölésre vezet, s nem biztosítja maximális mértékben az erdőművelési érdekeket. Már az első belenyoláskor, amikor a használat a növedékfokozó gyéritéstől jóformán még el sem különíthető, gondoskodunk a szállítási nyomvonalak, rakodóhelyek kijelöléséről és már ezek figyelembevételével végezzük a kivágandó fák jelölését is.

Fokozzuk véghasználati alátelepítéseinket, s az öt év alatt 1450 ha véghasználati állományt telepítünk alá, és egyidejűleg a már alátelepített területeinken 710 ha pótlást irányoztunk elő.

A magról történő természetes felujításaink, alátelepítéseink mennyiségének nagymértvű emelése következményként a második ötéves terv során véghasználati területeink 47 %-át természetes úton tervezzük felujítani a fejlesztési határozatban előírt 20 %-os arány több, mint kétszeresét.

Véghasználati alátelepítéseinknél ezideig elkövettük azt a hibát, hogy akár vetést, akár ültetést végeztünk, kevés volt a felhasznált anyag. Tekintettel arra, hogy alátelepítéseinknél leginkább állomány alól szedett csemetét használunk, szakítottunk az eddigi hektáronkénti 8000 db csemete felhasználással, a jövőben végzendő alátelepítéseinknél 12.000 db csemete elültetését tervezzük.

./.

Feltétlenül gondoskodni fogunk alátelepítéseinke megfelelő ápolásáról, hogy ne forduljon elő az, ami a múltban alátelepítéseinke sikertelenségének fő oka volt, hogy az elültetett csemeték magukra hagyva a gyomok, sarjak és cserjék elnyomásának, valamint a további bontás elmáradásának estek áldozatuk.

De nemcsak a véghasználatok, felújító vágások, hanem a nevelő vágások megtervezésénél is az erdőművelési kívánalmak voltak a döntők.

Az Erdőnevelési Utasítás megjelenése, a "V" fa nevelésre alapított gazdálkodás, a pozitív jellegű gyéritések forradalmi változást jelentettek az erdőgazdálkodásban. Különösen nagy változásokat hozott ezen elveknek a gyakorlati munkákban történt megvalósítása a Zselicségben, ahol jelentős gyéritési lemaradásunk van. Az eddig folytatott nevelő vágások ugyyszólván csak a száradék kitermelésére, összegyűjtésére szorítkoztak, ennek természetsszerű következménye volt az, hogy jelentős gyéritési lemaradásunk van.

Ezért a második ötéves terv során kitermelni tervezett fatömeg 48%-át nevelő vágásokból nyerjük. Jelenlegi fafaj és korosztályviszonyaink figyelembevételével terveztük meg a második ötéves terv idejére esedékes tisztításaink és gyéritéseink mennyiségét, /a mellékelt kimutatás szerint/. Felszabadító tisztítást 4028.51 ha alapterületen kell végezni. A fenyő fiatalosok kivételével, ahol a tisztítást 10 éves korig csak egyszer végezzük el, átlag 4 évenként tervezünk visszatérni a tisztítási munkákkal. Így az 5 évre 4265 ha felszabadító tisztítást tervezünk.

Elegyarányszabályozó tisztítást kívánó területünk 3400.15 ha, ahol átlagosan 4 éves visszatérési időt számítva 1960-1965-ig terjedő időre 4245 ha a feladatunk.

A múltban erdőgazdaságunknál évenként átlag 1420 ha-t tisztítottunk, a jövőben azonban ennél mintegy 20 %-kal többet kell tisztítani, mert az eddig elhanyagolt, a természetes ujulatok végvágás előtti, valamint a második koronaszint kialakításához szükséges fiatalosok jövőbeni tisztítására fokozott mértékben kívánunk ügyelni.

Középkorú állományainknál, a megfelelő növedék biztosítása, egyes erdeink állományszerkezetének kialakítása, állománynevelési módszerek-

kel átalakítható rontott erdeink feltétlenül szükségessé teszik a gyé-
ritések megfelelő időbeni beütemezését, végrehajtását. 7.851.52 ha
erdőterületünkön törzskiválasztó, míg 10.801.59 ha-on növedékfokozó
gyéritést kell végeznünk.

A törzskiválasztó gyéritésekkel az akácosok és nyárasoknál 4, míg más
fafajoknál 5 évenként kívánunk visszatérni ugyanarra a területre, így
a második 5 éves terv során 8030 ha-on végezzük el ezt a munkát. A
törzskiválasztó gyéritések során munkánk arra irányul, hogy azokat el-
végezve, állományainkat minél nagyobb számú kiváló minőségű törzs
alkossa. Már az első törzskiválasztó gyéritések alkalmával gondoskodunk
a "V" fák kijelöléséről és minden további munkánkat ezek megsegítése
érdekében végezzük.

Elegyetlen tölgyeseinket, cseréseinket és erdei fenyveseinket a törzs-
kiválasztó gyéritések idején -mivel ekkor már jut a talajra annyi fény,
amely az alátelapításra felhasználandó árnyattűrő fafajok létfeltételei-
t biztosítja- gyertyánnal és hárssal telepitjük alá. A második ötéves
terv idején 635 ha ilyen állománykiegészítő alátelapítást végzünk.

Hogy a második - és alsószintre állományainkban mily nagy szükség van,
azt a növedékfokozó gyéritések idején láthatjuk. Ekkor ugyanis már a
"V" fákon akarjuk felhasználni a termőhely egész növedékkapacitását,
amit csak azzal tudunk elérni, ha a "V" fának olyan lehetőséget biz-
tosítunk, hogy azok koronája minden oldalról elég teret kapjon, maxi-
mális assimilációra képesé váljon, minél több aktív fénylevél kifej-
lesztése útján. Zselici erdeink nagy részében hársból és gyertyánból
megtaláljuk az alsó szinteket, így itt lehetőségünk van főfafajaink
hizlálására, anélkül, hogy a felső koronaszint laza állása erdőtalaja-
ink legsúlyosabb veszedelmét, a kiszáradást idéző elő.

Növedékfokozó gyéritést 10.801.59 ha-on kell végeznünk. A gyéritések
multbani elmaradása miatt erdcink nagy része sűrű, felnyurgult, miért
is az első belenyulásoknak feltétlenül óvatosabbaknak kell lenniök.
Így a növedékhozó gyéritések megtervezését azzal az elgondolással végz-
zük, hogy a gyéritetlen állományok esetén fokozatosan alakítsuk ki a
megfelelő állomány-szerkezetet, a gyéritési munkákkal való visszatérés
idejét ezért lerövidítettük. Akácnál, nyárnál, valamint a hárs és
gyertyánnál a visszatérési időt 5, a magerodetű tölgy és bükk állomá-

./.

nyaink esetén 8, más fafajoknál pedig 7 évre tervezzük, így évenként 1.635 ha növedékfokozó gyéritést kell végeznünk, az 5 év alatti feladatunk 8.175 ha.

A fentiekben ismertetett gyéritési előírásokat erdőgazdaságunk elmúlt 5 évi gazdálkodásának ilyen irányu munkáival összehasonlítva láthatjuk, hogy amíg a múltban a törzskiválasztó és növedékfokozó gyéritések aránya 1:2 volt, addig jelenleg ez 1:1-hez, feltétlenül helyes irányba haladó munkát jelent. A jelenlegi korosztály és állományviszonyaink mellett nincs módunk az országosan megkívánt 3:2 arány elérésére.

Törzskiválasztó gyéritéseink területének emelése nem lehetséges. Ezen korosztályokba tartozó állományokba gyakrabban mint 4-5 év nem ésszerű visszatérni, viszont az eddig nem megfelelően gyéritett, növedékfokozó gyéritésre szoruló erdőrészeinkben megkívánt állományszerkezet fokozatos kialakítása, "V" fáink megfelelő hizlalásának biztosítása szükségessé teszi a tervezett mennyiségű munka elvégzését.

Az állománynevelés mellett legkomolyabb feladatot jelentő, legnagyobb szakismeretet kívánó, de ugyanakkor a legnagyobb eredményt biztosító munka, a rontott erdők átalakítása. A második ötéves terv során az eddiginél sokkal intenzívebben, gondosabban kell foglalkoznunk ezzel a munkával, mert területünkön nagyon sok jó termőhelyen álló rontott erdő van, amelyek átalakítása, megfelelő fafaj összetételű újraerdősítése, az átalakítási költségeket figyelembevéve is jelentősen emelné termelékenységünket, a vágáskori összes fatömeghozamban nagy értékgyarapodást biztosítana.

A rontott erdők 1950-ban végzett számvételét, majd a 86-25/1960.számú OEF Utasítás szerinti kataszter felfektetését elvégeztük.

Nevelővágásokkal helyrehozható rontott erdők	2386 ha
Állomány kiegészítéssel	" " " 1105 "
Állomány cserével	" " " 9059 "
	12550 ha

A nevelővágásokkal, valamint állomány kiegészítéssel átalakítandó rontott erdőkben szükséges munkák elvégzése, második ötéves tervünk egyik fő feladata. Ennek megfelelően mind nevelő vágásainkat, mind állomány kiegészítő alátelepítéseinket, pótlásainkat, elsősorban ezen erdőrész-

./.

letekben hajtjuk végre, hogy lehetőség szerint az öt év végére ezen erdők nagyrésze már bekapcsolódhassék a maximális faanyag termelésbe. Az állománycserével átalakítandó rontott erdők esetében az átalakítás ütemezésénél nagyon sokféle szempontot kell mérlegelni. Kétségtelenül a legkedvezőbb az volna, ha minél rövidebb idő alatt véghasználatra ütemoznénk be ezen területeket, hogy a kitermelés után olyan fafajokkal végezhetnénk el a felujítást, ami az adott termőhely maximális fatermőképességét kihasználná. Azonban mind a fakitermelések, mind a felujítások és ápolások munkaerő szükséglete határt szab az átalakítási idő megrövidítésének. Továbbá gazdálkodásunk, de a népgazdaság iparifigénye sem teszi lehetővé, hogy véghasználati termelésre tulajdonképpen rontott erdőt ütemezzünk be. Ezen körülményeket megfelelően mérlegelve alakítottuk ki második ötéves tervünk a műveletekre vonatkozó számaival, melyek szerint véghasználatunk 45 %-át rontott erdeink adják, így az 5 év alatt 759 ha-on kívánunk állománycserét végrehajtani. Tekintettel arra, hogy erdőgazdaságunk területén nagyon sok olyan rontott erdő van, melynek átalakítása csak állománycserével lehetséges, bár jelenlegi tervünk a rontott erdő átalakításnál is több, mint kétszerese az országos kívánságnak, a jövőben feltétlenül fokoznunk kell ezen munkáinkat is, hogy erdőterületünk 1000 ha-jain sikerüljön mielőbb olyan állományokat létesíteni, amelyek az adottságokat maximális mértékben képesek lesznek faanyagtermelésre felhasználni.

Az előzőekben felsorolt feladatok végrehajtása, valamint az 1960-65-re tervezett 1759 ha első kivitelű fásítás és az eddigi fásításokban szükséges 304 ha pótlás megoldása évenként 12 millió csemete és mintegy 30 ezer db. suháng termelését teszi szükségessé. Fonti csemetemennyiség megneveléséhez szükséges csemetekerti terület rendelkezésünkre áll ugyan, azonban csemetekertjeink rentabilitása, tájegységek, erdőtestenkénti megoszlása szükségessé teszi azt, hogy az elkövetkező évek során egyes kerteket felszámoljunk és helyettük újakat létesítsünk. Csemetekertjeink jelenlegi területi elhelyezkedése mellett, ugyanis az önelátást erdőszetenként még a főbb fafajokból sem tudjuk biztosítani. A jövőben a fásításokhoz szükséges csemetét és suháng mennyiséget két nagyüzemi gépesített csemetekertben fogjuk megtermelni, míg az üzemi célokra szükséges anyag előállítását tájegységenként és erdőtestenként létesítendő csemetekertekben, kisüzemi módon tervezzük. Ezáltal elérjük azt, hogy a csemeték a kiültetés után is a csemetekerttel azonos

termőhelyre kerüljenek, továbbá megszüntetjük a hosszú távu csemeteszállítás egyéb hátrányait is.

A csemetekerti magvetések magszükségletét 90 %-ban saját területünkön gyűjtjük be. A második ötéves terv során fokozott mértékben ügyelünk a magszármaszóra. 60.92 ha erdeifenyő, 20.71 ha fekete fenyő, 63.40 tölgy és 200 ha körüli bükk makktermelő állományunk minőségi magot adó elit állomány, elsősorban ezekből kell magszükségletünket fedezni. Sajnos különösen az erdeifenyőnél -eddig begyűjtési nehézségek miatt- nem a kijelölt állományokból gyűjtöttük a magot, hanem vagy alacsony, fiatal állományokból, vagy véghasználati termeléseinknél döntött fákról biztosítottuk a szükséges tobozmennyiséget. Kétségtelen, hogy jelenlegi felkészültségünk mellett, a magas fákról való magbegyűjtés sok problémát okoz, azonban a jelenlegi felszerelési hiányokat pótolva, a második ötéves terv során e téren is előrehaladás lesz.

Ahhoz, hogy az előzőekben tárgyalt munkálatokat maradéktalanul meg tudjuk oldani, s mivel elegendő kézi munkaerővel nem rendelkezünk, feltétlenül szükséges az erdőművelési munkák lehetőség szerint minél nagyobb-mérvű gépesítése, olyan munkamódszerek bevezetése, melyek lehetővé teszik a kézi munkaerővel való takarékoskodást.

Erdőművelési munkáink összes költségeinek 40 %-át teszi ki az erdősi-tések, erdőtelepítések ápolásainak költsége. A gyomok és nem kívánatos sarjak elleni küzdelem is sok esetben nemcsak költséges, hanem munkaerő problémát is jelent, mert a gyomtalanítás ideje egybeesik a mezőgazdaságban a kukorica kapálásával.

Az erdőgazdaságban megindult nagyarányú gépesítés bizonyos mértékben meg fogja oldani a munkáshiányt és jelentős költségcsökkentést is jelent, azonban nem szünteti meg teljes mértékben a problémát. Ezért fordítottunk figyelmet a vegyszeres gyomirtásra, hiszen a gyomok elleni küzdelemben nagy jelentősége van ma már világszerte a vegyi eljárásoknak. A hormonbázisú vegyszeres gyomirtók /ugynevezett Herbicidek/ megismerésével megnőtt a szelektív gyomirtás lehetősége. Erdőgazdasági viszonylatban a 2,4-D és 2,4,5-T ősztervegyületek, gázolaj, vagy ásványolaj oldatának van jelentősége. Nálunk a vegyszeres gyomirtáson kívül kísérletek folytak a nem kívánatos sarjak vegyszeres irtására vonatkozóan is, és a tavalyi év eredményei alapján ezt a kérdést megoldottnak

tekinthetjük. A sarjirtást Tributonnal /2,4 D és 2,4,5-T kombinációja/ való permetezéssel 2-4 éves sarjállományokban a nyár folyamán hajtottuk végre, s az eredmény olyan szép volt, hogy a tervbe vett második permetezést már nem kellett elvégezni.

Erdőgazdaságunk területén jelentős mennyiségű akác sarjállomány van. Az össz erdőterületünk 11.3 %-a akác, ebből mindössze 2.3 % nageredetű. 9 % sarj eredetű. Eődeink az akácot gyors növekedése, faanyagértéke, csemetenevelésének egyszerűsége és egyéb előnyös tulajdonságai miatt elég nagymértékben alkalmazták, sokszor termőhelyre való tekintet nélkül is.

Igy egyes területeken fő fafajaink rövására is tért hódított és kiváló sarjadzó képességénél fogva egyes fényigényes gyérállású állományunk alá is bevette magát. Második ötéves tervünkben a sarjeredetű akác 9.1 % terület arányát 3.5 %-ra akarjuk leszállítani, Munkánkat sürgeti, hogy a sarjállományok legnagyobbbrészt már második, harmadik, sőt még több ízben sarjaztatott akácosok, amelyekben sem a fatömeg produkció, sem a fejlődési és egészségi állapot nem olyan, hogy további fenntartásuk érdemes volna. Az eddigi gyakorlat szerint rontott akácosaink kitermelése után a fafaj cserét a tuskóirtásos tarvágást követő 2 éves mezőgazdasági előhasználat utáni erdősitések közteskénti ápolásával oldottuk meg.

A bővített ujratermelés korszakában azonban nem engedhető meg, hogy az átalakításra szánt területet 2 évre kivonjuk az erdőgazdasági művelés alól. Másrészt a sekély talajméllységig hatoló mezőgazdasági művelés ugysem tudja teljesen elpusztítani a feltörő akácsarjakat, és így az ápolási munkák nagyon munkaigényesek és költségesek. Ezért fordult figyelmünk a vegyszeres hormonbázisú gyomirtó szerek felé, az akácsarjakkal való küzdelemünkben is. Sajnos ma még problémát jelent a vegyszer beszerzése, így egyelőre csak kísérletekhez rendelkezünk megfelelő mennyiséggel. Hárs sarjirtásnál a Tormona loo-at alkalmaztuk, mely a fentebb említett Tributonnal hasonló számazék. Hátránya, hogy csak gázolajban oldódik, míg a Tributon vízzel is könnyen elegyedik. Csemetekerti parlag területek és egyéb beerdősítendő parlagok előzetes gyomirtására Simazint állítottunk be.

/ 2 - chlor -4 6 bis- acethylaminos triazin/

Erdőművelési munkáink gépesítési foka minimális. Jelenleg működő gépünk mindössze 1 db Zetor K 25-ös traktor, 1 db 4 elemes tárgsával. Az erdősitések talajelőkészítéséhez szükséges szántásokat a helyi gépállomások közreműködésével az ápolásokat pedig a legutóbbi esztendőig teljes egészében kézi erővel oldottuk meg.

Az utolsó esztendőben a Gépállomások mezőgazdasági szektorban való fokozottabb elfoglaltsága miatt talajelőkészítéseink végrehajtása már nehézséget okozott, ápolásaink terén pedig a kézi munkák magas önköltségén kívül általában akkor nem szokott elegendő munkaerő lenni, amikor az ápolás a legfontosabb, május végén, júniusban. Ezen okok miatt feltétlenül szükséges, hogy talajelőkészítéseinkhez saját géppel rendelkezünk és gépi ápolásaink mennyiségét jelentősen emeljük. Ehhez azonban meg kell teremteni a gépi munkák előfeltételeit is. Az elmúlt évek során az ültetéseket olyan területeken, ahol a talajviszonyok a gépi ápolást lehetővé teszik, már egyenes sorokkal, 120-as sortávolságokkal hajtottuk végre, így elértük azt, hogy az 1959-60-as gazdasági évben már teljes ápolási időnyre foglalkoztatni tudjuk a Zetor K 25-st. A második öt éves terv folyamán további két Zetor K 25-s traktor és hozzávaló 4 elemes tárcsa beszerzésével elérnénk azt, hogy ápolási munkáink 30 %-a gépesítve legyen. Csemetekertjeinkben eltekintve a szántástól és az 1-2 % fogatos csemetekiemeléستől, a többi munka csak kézierővel történt. Igaz, csemetekertjeink nagyrésze nagyságánál fogva sem alkalmas gépi művelésre. Eppen ezért jelenlegi csemetekertjeink területrendezése alkalmával két nagyüzemi csemetekertet alakítunk ki, ahol a munkákat 70 %-ban gépekkel végezzük.

Erdősítéseink talajelőkészítésének időbeni és jó végrehajtása szükségessé teszi, hogy nagyrészt függetlenítsük magunkat a gépállomásoktól. Igen sok területünkön nem elegendő az egyszerű szántás, inkább talajforgatás kívánatos. Az ilyen talajelőkészítések esetében ugyanis sokkal kevesebb pótlásra és kisebb ápolási költségre van szükség és az erdősítés is sokkal hamarabb eredményes. Mivel a Gépállomások kapacitását a mezőgazdasági teljesen lefoglalja, egy lánctalpas traktor beszerzése indokolt, így ezt már az 1961 évre be is terveztük.

Fásításainknál, a jobb eredmény biztosítása érdekében feltétlenül emelni kívánjuk a kivitelezésre átvett fásítások mennyiségét. E célból még

./.

szükségünk van 1 db Szolnoki féle gödörfuróra is.

Fentebb említett gép beszerzések nem oldják meg ugyan minden problémánkat, de nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy dolgozóink a gépek munkáját megismerjék, megszeressék, a megfelelő munkamódszereket kialakítsák s ezzel megteremtsék a további gépesítés lehetőségeit.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül, különösen a Zselicségben erdőművelési munkáink tervezésénél, végrehajtásánál a meglévő vadállományt, erdeink vadeltartókéességének megteremtését, a szükséges vadkárelhárító módszerekkel való beható foglalkozást. Jelentős szarvas és vaddisznó állományunk következtében makkal való alátáplálást végezni nem lehetséges, erdei fenyő ültetéseinket sem haghatjuk minden védelem nélkül, mert vadkárnak esnek áldozatul, továbbá zselicségi nyártelepítéseinkben is súlyos vadkárosítás jelentkezik. Nincs olyan vadkárelhárítási módszer, amely egymagában elegendő volna a vadkárok megelőzésére, illetve felszámolására. Erdeink természetes vadeltartókéességének fokozásával vadföldek létesítésével, téli etetéssel, a vadföldek és etetők helyének gondos kijelölésével, erdősitéseink őriztetésével, nyáraink egyedi védelmével, az erdőművelési és vadgazdálkodási terveink egybehangolásával sok vadkárnak elejét vehetjük, azonban az eddigi kilövésök mértékét is fokozni kell, mert a jelenlegi magas vadlétszám nemcsak erdősitéseink eredményességét gátolja, de vadállományunk minőségének is rovására van.

Tekintettel arra, hogy előadásom keretében nem lehetséges egy erdőgazdaság egész erdőművelési ténykedéséről teljes képet adni, csak azon elvekről, elgondolásokról beszéltem, amelyek a második öt éves terv kialakításánál munkánkat vezérelték.

Feladat, munka van, és mivel dolgozóinknál a munkaterv és szakmánk szeretete sem hiányzik, biztosra veszem, hogy a második öt éves terv végén nemcsak kitűzött feladataink megoldásáról, hanem azok teljesítéséről számolhatunk be, bizonyítva dolgozóink tevékeny részvételét, szocialista erdőgazdálkodásunk célkitűzéseinek minél nagyobb mérvű elősegítése terén.

•••••

A Középsomogyi Állami Erdőgazdaság feltárási terve
a második ötéves tervidőszakra.

Szilágyi József műszaki csoportvezető.

Erdőfeltárás, ez a fogalomkör ma már minden erdőgazdasági szakember szívéhez nőtt, pedig ezen tevékenységnek még csak kezdeti körvonalai bontakoztak ki. Erdőfeltárással foglalkozni egyike a legszebb erdőgazdasági tevékenységeknek. Kell hozzá alapos műszaki és biológiai ismeret, annak oly módon való alkalmazása, hogy előfeltételét adja az intenzív erdőgazdálkodás szinte minden folyamatának. Megfelelő sűrűségben megtervezett, számokkal alátámaszthatóan hasznos olyan szállítópályákat kell az élő erdőbe létrehozni, hogy annak egységét, harmóniáját sértetlenül hagyva segítséget vigyünk a gyenge újulatnak, gépeket a fakitermelésnek, közelítésnek, szállításnak, könnyebbséget a feladatok megoldásához a külső szakembereknek, kulturát az erdőkben elzártan élő erdésztelepüléseknek s mindezt úgy, hogy ~~egy~~ ^{csak} ~~egy~~ ^{csak} milliók befektetésével megtöbbszöröződött milliók nyereségét produkáljuk népgazdaságunknak, mindannyiunknak.

Hogy a Középsomogyi Állami Erdőgazdaságban az erdőfeltárás miatt képez súlyos tennivalót, arra a következőkben fogok rámutatni:

- 1./ Az öt év alatt kitermelendő fatömegnek több mint a felét fokozatos felújító vágásmóddal termeljük ki, amely egyidőben nagy területen folyó gazdálkodási tevékenységet jelent.
- 2./ A kitermelendő fatömeg majdnem 1/5 része fülledékony.
- 3./ Az értékesítési feladatok az összes fatömeg 40 %-ának loszállítását az első félévben teszik szükségessé.
- 4./ A jelenlegi utviszonyok mellett az erdőgazdasági és az erdőgazdasági szállító vállalati géppark egyenletes kihasználását biztosítani nem tudjuk és ez az energiaköltségeket hátrányosan befolyásolja.
- 5./ Eddigi adottságaink mellett a fatermelési ágazat energiaköltsége az egész erdőgazdaság ráfordításainak 10 %-át teszi ki. Ha ehhez hozzávesszük, hogy a helyesen kialakított feltáró hálózat számos helyen átrakási és anyagkezelési kiadásokat tesz feleslegessé,

./.

beláthatjuk, hogy ezen a vonalon jelentős önköltségsökkentési lehetőségek állnak gazdálkodásunk rendelkezésére.

- 6./ Az erdőgazdaság talajviszonyai a járművek és a járművontatás részére igen kedvezőtlenek. A terület 80 %-a talajmechanikailag minősítve iszap, iszappal kevert homokliszt, vagy agyag. A csapadékeloszlás kedvezőtlen, a fagyos napok száma kevés, pl. a legjelentősebb területünkön, a Zselicségben 15-20 között ingadozik. Összefüggő erdeinkben éppen a jó állományszerkezet következtében a párologtatás igen lassu, így főleg a Zselicség földutjai a gazdasági év első felében alig használhatók.
- 7./ Feltártságunk az országos átlagnak még 50 %-át sem éri el. Időjárásbiztos feltárópályánk alig van több, mint másfél fm. hektáronként.
- 8./ Az egész erdőgazdaság területén utépités szempontjából szóba jöhető építő, vagy javítóanyag nincs.

Feltérési terveink szempontjából tájegységeinket a következőkben ismertetem:

A zselici táj dombvidék jellegű, 100-275 m-es tengerszintfeletti magasságu, észak-déli irányu, hosszanti dombvonulatokkal szabdaltn. A terepadottságokat nehezítik és a szállítópályákat drágítják a rendszertelenül, váratlanul előbukkanó vizmosások, amelyek 10-20 m-es szintkülönbséggel szelik keresztül a dombokat. Ez abból következik, hogy a táj talaja középkötött, 10-20 %-os lejtfoku. Az oldalokról hirtelen lezúduló esőviz és hólé könnyen - mondhatjuk veszélyesen - erodálja a termőtalajt, így szakadékszerű bevágásokat mos, nem kímélve meglévő útjainkat sem.

Az eddig létesített állami, községi közutak többnyire észak-dél irányban haladnak, gerinceken, dombéleken vezetnek, természetesen nem erdőfeltérési szempontok szerint épültek. Erdeink és a közutak közé a terület-hódító mezőgazdaság idegenérdekeltségű ingatlanokat ékelt be, amelyekon keresztül kell haladnia az erdőgazdasági forgalomnak. Sok községi és megyei kezelésben levő földut igen rossz állapotban van.

A jó termőtalajon értékes erdők diszlenek, 21 erdőttestet képezve. Erdőttest alatt az össze nem függő és feltérás szempontjából összefüggésbe gazdaságosan nem hozható erdőterületeket értem. Az összes kitermelendő

./.

fatömeg felét fokozatos felújító vágásmód mellett termeljük ki, a ki-termelendő faanyagok 80 %-a ezen a tájegységen fülle dékeny. Ez a táj-egység okozza a legtöbb gondot, talaj- és átadottságaival. Feltártsága időjárásbiztos utakkal 1.2 fm. hektáronként. Az éghajlati és utviszo-nyokra fentebbmondottak itt különös súllyal érvényesülnek. A tájegység anyaga két súlypontos rakodóra irányul. A két súlypontos rakodó kelet-nyugati irányu elhelyezése egyben megszabja a táj feltárásának irányát. A természetes észak-dél irányu gravitációs vonalat - amely irányban jelenleg lo kmees szállítási többlettávolsággal kényszerülünk faanyaga-inkat mozgatni - völgyeken és dombokon át kelet-nyugati irányban át kell szelni,

Másik tájegységünk a Somogy-Baranya-Tolnai Hegyhát. Adottságai hasonló-ak a zselioségihez, feltárási lehetőségei még mostohábbak. Ugyanolyan domkvidék jellegű és kitettségű talajon a zselioségihez viszonyítva gyengébb értékű erdők fekszenek itt, de az erdők szétszórtsága sok esetben lehetetlenné teszi a feltárást. Erdőterületei 37 erdőtestet alkotnak. Itt a mezőgazdaság még mélyebben nyulik bele a vasut, közut, illetve az erdők közé, ami 3-5 km-ig megnöveli a létesítendő ut hosszát és aránytalanul emeli az építési költségeket. Éghajlati adottságai valamivel kedvezőbbek, mint a Zselioségé, évi átlagos csapadéka 700 mm, a fagyos napok száma évente 20-25. Szétszórtabb erdeiben a párologta-tás is gyorsabb ütemű. Saját időjárásbiztos pályája nincs. A közutakat számításba véve 1.2 fm. burkolt utja van hektáronként.

A tájegység legnagyobb forgalmát lebonyolító vasuti állomásán évente tizezer m³ faanyagot kell vagonba raknunk 550 m² bérolt rakterületen. Cukorrépakampány idején még ezen terület használatában is akadályoztat-va vagyunk. Bonnya állomás fekvésénél fogva nem fejleszthető, ezért az elmúlt évben egy kiegyenlítő rakodót kellett létesítenünk.

Harmadik és legkisebb tájegységünk a somogyi homokvidékre esik. Ez merőben eltér az addig ismerttetett két tájegységtől feltárási szempont-ból is, mivel talaja laza homok, elvétele kötöttebb zárványokkal. Domb-jai homokbucka jellegűek, így feltárás szempontjából szóbejöheto aka-dályt nem jelentenek. Ezen a tájegységen fokozatos felújító vágásmód-ban kezelt és fülledékeny faanyagot adó számottevő erdők nincs. Egyet-len hátrány ezen a tájegységen, hogy elég sok lefolyástalan, lapos, vízenyős területe van, ezek az erdőt át - meg átszelik. Évi csapadéka

./.

700 mm körül mozog. Jelenlegi feltártságát egy örökölt erdei vasut biztosítja, 760 mm-es pályájával. A vasut 13.5 km. hosszú, ebből a múlt évben épült 3.5 km., a többi régi, korszerűtlen pálya.

A második ötéves tervidőszakban szükséges feltáró hálózat rendszeres kiépítésére részletes feltárási tervet dolgoztunk ki. Ennek összeállításánál az általános részben ismertetett adottságokat vettük elsősorban figyelembe. Vagyis főleg a Zselicségre fordítottuk a figyelmet, a viszonylag kis területű homokvidékre vonatkozóan feltárási létesítményt nem terveztünk. A tervezés részletes menete az alábbi volt:

Az egész erdőgazdaság területéről 1:25.000 méretarányú térképet készítettünk. Erre erdészetenként berajzoltuk a 10 és 20 éven belül üzemterv szerint vágáséretté váló erdőket és a gyéritésre kijelölt területeket. Sötétebb színezéssel jelöltük a véghasználati területeken belül a fülledékeny fafajtákkal borított erdőrészeket.

A meglévő, saját és idegen szállító pályák berajzolása után gravitációs egységekre bontottuk a feltárni szánt erdőket,

A tervezésnek ez a grafikus módja - ami itt is látható - könnyűszerrel ráirányította szemünket azokra a területekre, ahol sürgősen és elsősorban tervezni kell és egyben támpontot is adott egy-két határeset kivételével arra, hogy mely gravitációs egységen belül érdemes részletekbemenően gazdaságossági számításokba becsátkozni. Ezek után a rakedők elhelyezkedéséhez, a már meglévő feltáró hálózathoz alkalmazkodva meg kellett állapítani a szállító pályákat mennyiségben. Rangsorolás után az első és másodosztályú feltáró utak követelményeinek megfelelően a megépítendő létesítmények építési és fenntartási költségei ismeretében következhetett a gazdaságossági számítás elvégzése.

A sorrendet a térkép adta.

A gazdaságosság döntötte el végeredményben az egész feltáró hálózat hosszát, térbeli elhelyezkedését, megépítésének időbeli sorrendjét, sőt az al- és felépítmények műszaki mutatóit is.

A gazdaságossági számításnál a jelenlegi állapotot vettük egybe az utalkészülte utáni helyzettel, egy éven belül leszállításra kerülő faanyagok költségeire vonatkoztatva a 15 éven belül kitermelésre előírt

./.

fatömeg figyelembevételével.

A véghasználati fatömegadatokat az üzemtervekből gyűjtöttük ki, az előhasználati fahozamot évente 3-5 m³-el vettük számításba hektáronként.

A fogatos szállítások költségei mérlegadatok, míg a közuti szállításnál az építőipari tervezésnél előírt közuti fuvartarifa adatok voltak mérvadók. Azokon a területeken, ahol fokozatos felújítási mód van előírva és már számottevő ujulat mutatkozik, ujulatkiméltése címén az egész terület 10 %-ára vonatkoztatva hektáronként 8-10 ezer forint költségmegtakarítást irányoztunk elő az építendő utak javára,

Amortizáció és karbantartás címén 3 %-ot terveztünk.

A gazdaságossági számításokban tételesen nem munkálhattuk ki azokat a tényezőket, amelyek lényegesen javulnak egy erdőterületen, ha már ott a feltárás megoldódott. Gondolok itt a szállítógépek elhasználódására, felújítási és karbantartási költségeinek csökkentésére, az erdészlakások, települések, a feltárt erdők könnyebb és gyorsabb megközelítési lehetőségeire, a hírközlés, ellenőrzés, tűzriasztás, munkásszállítás könnyebb ségeire, az intenzívebb gyéritések hasznára, az erdőben feltárás hiányában eddig bekövetkezett faanyag minőségi romlására, a kiszállítatlanul elkorhadt fák értékére, stb.

A következőkben a tervezett feltáró pályák minőségével, műszaki jellemzőivel fogok foglalkozni.

Hogy milyenek legyenek feltáró pályáink, azt elsősorban a szállítógépek típusa és az általuk végzett szállítási teljesítménynek az utburkolatra legkedvezőtlenebb időszakban vonatkoztatott maximuma határozza meg a gazdaságosságon belül.

Feltárás szempontjából erdőgazdaságunk területén szóba jöhetnek mint legsürgősebb létesítmények az elsőosztályu főfeltáró utak.

Ezen utak műszaki jellemzői olyanok, hogy egy nagyobb, vagy több összekapcsolható gravitációs egységről a faanyagszállítást időjárástól biztosan lehetővé teszik közutig, illetve berakóállomásig. Főfeltáró utainkat 5 m. széles alépitménnyel kell építeni a terephez alkalmazkodó mindkétoldali árokkal, aállítás irányába eső 5-6 %-os maximális emelkedővel, napi 100 tonna legnagyobb forgalmi terheléssel számolva.

./.

Felépítményi szerkezetükre vonatkozóan állásfoglalásunkat döntően befolyásolta az élő példa, a lipótfakardosfai főfeltáró ut. Ez az ut 5 évig épült. Három méter széles hagyományos makadámburkolattal km-ként több mint egymillió forintba került. A kivitelezés késedelme miatt az ut használatbavétele előtt jelentős mennyiséget a régi adottságok között kellett leszállítani. Nem közömbös megemlíteni, hogy a 17 km. hosszú ut építésénél 3 kivitelező vállalat dolgozott, az EM. kivitelező vállalatoktól csak KDB döntés kényszere folytán vettük át évek óta az elkészült szakaszokat, azoknak késedelmes és minőségben meg nem felelő kivitelezése miatt. Három lakóházat kellett lebontatnunk és az engedélyező hatóságok miatt a falusi szakaszt hatszor kellett átterveztetnünk. Most késve, 13 millió forint építési költség leírási és fenntartási kötelezettségével terhel bennünket egy minőségében rosszul megépített, gépközi forgalomra nem korszerű pálya.

Főfeltáró utjainkra a gazdaságossági számításokat elkészítettük hagyományos makadám burkolatra vonatkozóan is. Egy km hagyományos makadám burkolatot csak félmillió forint költséggel számítottunk és még így is az elsőosztályú főfeltáró utak térítési ideje átlagosan 18 évre, míg a másodosztályú feltáró utak térülési ideje 19 évre adódott.

Mindezek arra mutatnak, hogy a feltárási beruházásaink gazdaságosságának fokozása még a főfeltáró utaknál is a modern, stabilizált felépítményi szerkezetek alkalmazását teszi szükségessé. A kívánatos építési ütemet csak az erdőgazdaságunk keretein belül megszervezett kivitelezés biztosíthatja, amely egyúttal elkerülhetetlenül szükséges alapcserőgépeinknek egész évi kihasználását is biztosítja.

Stabilizált felépítményi szerkezetű burkolatok építésére utjaink alépítményét képező talajaink felhasználhatók. A talajok általában porithatók, közép kötött talajfőleségeig cementes, a kötöttebb talajok meszes, azaz kémiai stabilizációs eljárásra alkalmasak. Alkalmazható a mechanikai talajstabilizáció is bányakavicsal, bányameddővel, de ezeknél olcsóbb a kohósalak, bár az összes javítóanyagot vasuton kell ideszállítani, ami megdrágítja a kivitelezés költségét.

Bármilyen stabilizálási módszerrel dolgozunk, feltétlenül nagy gondot kell fordítani a víztelenítésre, mert ha a stabilizált burkolatot tartó altalaj vizet kap, akkor teherbírását rohamosan veszíti és ez a burko-

./.

lat részleges, vagy teljes tönkremenését eredményezheti. Ezért kell árokrendszerekkel a lefolyó vizeket, felületi bitumenes kezeléssel pedig a felülről ható vizeket elvezetni. Talajvízzel ritka esetben kell számolnunk dombvidéki erdeinkben.

A stabilizált felépítményi szerkezetű utak több változatát a külső bemutatón a vándorgyűlés résztvevői látni fogják. A kivitelezés módzatait, technológiáját a helyszíni bemutató alkalmával ismertetni fogjuk, arra most nem térek ki.

Elsőosztályu főfeltáró utjaink tervezésére, - al - és felépítményi munkáinak elvégzésére összes költségként átlagosan km-ként 552 ezer forintot irányoztunk elő.

A főfeltáró utak mellett terveztünk még másodosztályu feltáró utakat. Ezek a létesítmények már kisebb, maximum napi 30-60 tonnás terhelést viselnek el, éppen ezért műszaki mutatóiknál is engedményeket tettünk. Így szélességük 4-4.5 m-re tervezhető, szállítás irányába eső 10 % -os rövid emelkedőkkel. Víztelonításuk, valamint stabilizált burkolatuk nélkülözhetetlen, de a burkolat vastagsága a forgalomnak megfelelően méretezhető.

Itt 1 km összes költségét 363 ezer forinttal terveztük átlagosan.

Burkolat nélküli gyűjtőutakat egyelőre nem tervezünk, azokról említést sem tettem, mert talajadottságaink olyanok, hogy a burkolat nélküli utak a szállítás szempontjából legnehezebb időszakban, a fagyos napok kivételével használhatatlanok. Különben sem időszerű addig gyűjtőutat tervezni, amíg nincs meg a magasabbrendű feltáró hálózat, azaz a gerince az egész további feltárásnak. Természetesen szükség lesz vágástéri rendre, de azt majd üzemi költségéből kell megvalósítanunk. Szükség lesz új gyűjtő utakra, a meglévők korszerűsítésére, de ez már a következő tervidőszak feladata lesz.

Feltárási tervünket mennyiségben és költségben megtervezve az alábbi számadatokat kaptuk:

Öt év alatt 12 és fél km stabilizált felépítményű elsőosztályu főfeltáró utat terveztünk, ezek mind a Zsclicségre esnek. Terveztünk 14.3 km másodosztályu feltáró utat. Főfeltáró utjainknál még stabilizált burkolat mellett is 15 év az átlagos térülési idő. Másodosztályu feltáró

./.

utjainknál a térülési idő 14 év. Természetesen a már említett egyéb gazdasági előnyök figyelembevétele nélkül.

több.

Az ötéves terv végére 27 km-el saját időjárásbiztos utunk lesz. Ehhez szükséges 12 millió forint beruházási hitel. Mintegy félmillió forint értékű utépitő gépet is terveztünk.

Összes építendő utjainkra évente 15 éven át 33.000 m³ anyag gravitál, egy km utra átlagosan évente 1360 m³, feltételezve azt, hogy megközelítőleg szabályos állapotban vannak az utak melletti erdők korosztályai.

Az ötéves terv végére még egyszer annyi időjárásbiztos pályánk lesz, mint a tervidőszak kezdetekor. Időjárásbiztos feltáró pályánk 3.4 fm. lesz hektáronként tervezetünk szerint.

Ezek a számok azt jelentik, hogy az ötéves terv végére annyi időjárásbiztos pályánk lesz, amennyi lehetővé teszi az első félévben az értékesítésre kerülő évi összes faanyag 45 %-ának időjárásbiztos pályán való szállítását, ez pedig igen lényeges erdőgazdaságunk életében.

Az összes befektetett beruházási hitel /építés, gép, tervezés/ 17 éven belül térül meg.

A feltárási terv ütemezésénél előnyben részesítettük a Zsolicséget, figyelembevettük a kitermelések ütemét és térbeli eloszlását, valamint azt a szempontot, hogyha a beruházási kötıtségek megengedik, ugyanazon évben lehetőleg ne épüljön egyszerre az al - és felépitmény.

Figyelembevettük még azt is, hogy az áttörés erdőgazdaságon belül tervezett kivitelezésre, utépitő gépek beszerzése az első két év ütemét még lassítja, ezért az első két évre a kivitelezés 45 %-át, az utolsó három évre pedig a kivitelezés 55 %-át terveztük.

A feltárási terv végrehajtása a tervezett elég alacsony költséggel és mégis hosszas térülési idővel csakis úgy oldható meg, ha biztosítjuk a gazdaságon belüli kivitelezés alapfeltételeit.

Melyek ezek az alapfeltételek ?

Mindenekelőtt utépitő gépek, illetőleg utépitő adapterekkel ellátott erőgépek kellenek, hiszen a tervidőszak kezdetekor ilyenekkel ugyszólván nem rendelkezünk.

./.

Hasonlóképpen alapfeltétel, hogy a stabilizáláshoz szükséges építési anyagokat időben, szervezetten megkaphassuk, hogy azokra a munkák kivitelezését biztonságosan organizálni lehessen.

Biztosítani kell a műszaki közép-kádereket. Különösen fontos a munkavezetők, jól begyakorolt gépészek kiképeztetése, fizetésüknek megfelelő rendezése, mert másként az erdőgazdasági útépítésektől és az erdőgazdasági gépesítéstől ezeket a nélkülözhetetlen munkavállalókat az ipar és a mezőgazdaság elszívja az erdőgazdaságoktól.

Az utak tervezésével - kivételesen sürgős esetektől eltekintve - nem foglalkozunk azon okból, hogy a meglévő összes erőt a feltáró létesítmények kivitelezésére fordíthassuk.

Kivánatos volna súlypontos erdőszeteinknél beállítani a harmadik műszaki vezetőt, akire a fokozatosan fejlődő gépesítés és feltárás gondjait kint a munkaterületen reá lehet bízni, mert erdőszeteink a mind intenzívebbé váló erdőgazdasági tevékenységük mellett nem tudnak olyan gondot fordítani ezen két új munkaterületnek, mint amennyit a befektetett beruházási összegek és a várható gazdasági előnyök megérdemelnének. Majdnem minden erdőszetnél van fogatgazda, de gép- és útgazda nincs, pedig utóbbiak nagyobb népgazdasági érdekekkel bírnak, mint a fogatok.

Fel kell szerelni meglévő talajlaboratóriumunkat talajmechanikai egyszerű vizsgálatok elvégzéséhez is szükséges berendezésekkel. Maradék-talanul ki kell kísérelgetnünk a stabilizált felőpítményű utak erdőgazdaságunk területére legalkalmasabb fajtáit és építési technológiáit. Különösen nagy figyelmet kell szentelni a kohósalak minél nagyobb mértékű leggazdaságosabb alkalmazására.

Végül a feltárási terv utolsó fejezeteként utalok azokra a teendőkre, amelyek a feltárási terv megvalósulásának következményeként már menetközben elsőrendűen fontosak.

A meglévő és megépült szállító pályákat szervezotlen, gazdaságosan és kimóletesen kell üzemeltetni. Ami azt követeli, hogy a szállítási, órtókesítési terveket szigoruan a feltártsággal összhangba kell hozni. Csak ott és akkor szabad szállítanunk, ahol és amikor az anyag öröltés és hajrá nélkül mozgatható. Így köznünk kell az utakon a lehető

./.

legtöbb faanyagot szállítani. A szállítást ütemszerűvé kell tenni, így hamarabb térülnek a befektetett milliók. Kiegyenlítő rakodóinkat a kedvező szállító időben fel kell tölteni, amíg feltártságunk még hiányos, az év első felében a lehető legkevesebb faanyagot szabad mozgatnunk.

Az új állapotnak megfelelően kidolgozott közelítési, kiszállítási és szállítási technológiát be kell tartatni a legszigorúbb üzemi fegyvel-mel. Ahová lehetséges, be kell vinnünk a közelítésbe a rönkközelítő kerékpárokat, vízmosságokba, erősen szabdalt erdőrészeinkbe a rövidköté-les csörlőket. Rövid távolságokra nagyteljesítményű vontatókat kell alkalmazni kellő számú pótkocsikkal. A kiszállításban és szállításban, tekintettel, hogy az ötéves terv végére átlagosan 8 km lesz a leküzden-dő szállítási távolság, fokozottan kell igénybevenni modern vontatókat, a rövidebb és kisteljesítményű gépkocsikat a hosszabb távolságokra. Nagyteljesítményű gépkocsikat adottságainknál fogva nem üzemeltethe-tünk.

Utjaink kiméletes forgalmával sok százezer forintot meg lehet takaríta-ni. Stabilizált burkolatu utjainkról le kell térlni a saját szekérfor-galmat, az idegeneket pedig ki kell zárni teljesen az erdőgazdasági forgalomról, ha kell kisajátítás árán is. Az utakra veszélyes időszak-ban - tavaszi hóolvadás - mérsékeljük, másodosztályu utjainkon pedig erre az időszakra szüneteltessük a forgalmat.

A kiméletes használathoz tartozik az utaknak állandó és gondos karban-tartása. Különösen stabilizált felépítményű utaknál fontos a meghibá-sodott szakaszok azonnali kijavítása. Ki kell képeznünk útőröket, azokat szakembereként kell béreznünk, munkájukat rend szeres és kitartó ellen-őrzéssel a lehető legeredményesebbre kell felfokoznunk, ahol lehetséges, a karbantartási munkákat géposíteni kell,

Ezeknek a gondolatoknak a jegyében indulunk el a feltárás hehöz, szép munkájában. Kérésünk csupán az, hogy indokolt, hasznos elképzeléseink megértésre találjanak, úgy mint eddig és akkor az ötéves terv végén számadatokkal fogjuk tudni bizonyítani, hogy az itt elmondottak meg-alapozottak voltak.

Kaposvár, 1960. május hó. ....oooOooo...

Melléklet Vajda Sándor előadásához.

Ö S S Z E H A S O N L I T Á S

a Középsomogyi Állami Erdőgazdaságnál a vágásérett kort meghaladó és^a második ötéves terv idejére betervezett véghasználatok fafajonkénti megoszlásáról.

/:Fatömeg bruttó m³:/

Fafaj	Vágásérettségi kort meghaladó			Második ötéves terv idejére véghaszn.tervezve		
	terület ha	f a t ö m e g m ³	%	terület ha	f a t ö m e g m ³	%
T.	134.76 72.30	44.192 23.941	3.8 2.1	40.26 23.14	13.442 6.770	3.8 1.9
B.	227.87 72.97	72.977 24.039	6.2 2.1	66.37 18.50	21.620 5.460	6.- 1.8
A.	403.34 765.78	69.840 88.063	6.- 7.5	123.14 383.50	22.900 44.400	6.5 12.5
Cs.	746.13 135.40	221.817 43.110	19.- 3.7	379.50 80.40	91.650 15.520	25.8 4.4
Gy.	476.83 910.29	130.871 237.797	11.2 20.4	76.32 218.-	22.900 50.500	6.5 14.3
mK.	7.17	1.970	-0.2	3.-	835	-0.2
ek.	31.87	10.169	-0.8	21.80	7.020	2.-
É.	107.02	25.661	2.2	41.-	9.770	2.8
H.	316.-	111.609	9.5	74.50	23.500	6.6
nNy.	5.19	298	-0.1	2.19	565	-0.2
Nyir	61.67	7.433	-0.6	13.17	1.775	-0.5
elágy.	13.58	1.668	-0.1	6.84	825	-0.2
fenyők	190.98	53.338	4.5	51.55	14.370	4.-
Összesen:	4679.15	1168.793	100.-	1623.18	354.822	100.-

Melléklet Szilágyi József előadásához.

A Középsomogyi Állami Erdőgazdaság útépitő gépi beruházási tervigénye.

Sor- sz.	Útépitő gép megnevezése	Gyártmá- nya	Útépitőgép hiteli- génya		Beszer- zés éves	Járulékos költség	
			hazai Ft.	import			
1.	Szállítószalag 10 m.	hazai	25.000	-	1961		
2.	Gräder	D.T.241	-	90.000	1961		
3.	Tolólemez Sz.100-ashoz	hazai	47.700	-	1961	5.000	
4.	Betonkeverő 500 literes	hazai	32.000	-	1961	-	
5.	Bitumenszóró lajtkocsi	"	80.000	-	1961	-	
6.	Gumihenger	"	80.000	-	1962	-	
7.	Vizeslajt szivattyúval/gépi/	"	40.000	-	1962	2.000	
8.	Pulvimixer	"	50.000	-	1963	-	
9.	Vibróhenger	"	50.000	-	1964	-	
10.	Bitumenfoltozó üstök	"	20.000	-	1965	-	
	Összegépi igény:		424.700	90.000		7.000	
	Gépi-igény végösszesen :						521.700.- 522 ezer Ft.

1. Az erdőgazdaság feltártsága.

Erdészeti megnevezés	Erdőgazdasági kezelésben				Állami községi vagy egyéb kezelésben				Összes ut eg.-i és állami
	Időjárás- biztos pálya	Profil- rozott földut	Profil- nélküli	Összesen	Időjárás- biztos pálya	Profil- rozott földut	Profil- nélküli	Összesen	
	km	km	km	km	km	km	km	km	km
Kardosfa	1.-	18.5	24.5	44.0	—	—	16.5	16.5	60.5
Lipótfá	16.-	0.8	1.5	18.3	—	—	1.5	1.5	19.8
Szentbalázs	—	—	4.-	4.-	12.7	—	5.5	18.2	22.2
Nagybori	—	—	7.3	7.3	2.-	—	0.7	2.7	10.0
Kaposvár	—	1.-	2.-	3.-	2.1	—	1.5	3.6	6.6
Kisbárpáti	—	4.-	—	4.-	6.8	—	15.6	22.4	26.4
Nagybajom	13.5	—	—	13.5	3.-	—	10.-	13.-	26.5
Erdőgazdaság összesen:	30.5	24.3	39.3	94.1	26.6	—	51.3	77.9	172.0
/Feltártsági mutató fm/ha/	0.89	0.72	1.14	2.75	0.78	—	1.50	2.28	5.03/
Összesből időjárásbiztos pálya: 57.1 km /1.67 fm/ha/									

2. Az erdőgazdaság feltártsága tájegységi bontásban.

1. Zselicség.									
Kardosfai erdőszet	1.-	18.5	24.5	4.-	—	—	16.5	16.5	60.5
Lipótfai erdőszet	16.-	0.8	1.5	18.3	—	—	1.5	1.5	19.8
Szentbalázsi erdőszet	—	—	4.-	4.-	12.7	—	5.5	18.2	22.2
Zselicség összesen:	17.-	19.3	30.0	66.3	12.7	—	23.5	36.2	102.5
/Feltártsági utmutató fm/ha	0.98	1.11	1.70	3.79	0.73	—	1.35	2.08	5.87/
Időjárásbiztos pálya a Zselicségben: 29.7 km /1.70 fm/ha/									
2. Hegyhát.									
Kaposvári erdőszet	—	1.-	2.-	3.-	2.1	—	1.5	3.6	6.6
Nagyborki erdőszet	—	—	7.3	7.3	2.-	—	0.7	2.7	10.0
Kisbári erdőszet	—	4.-	—	4.-	6.8	—	15.6	22.4	26.4
Hegyhát összesen:	—	5.-	9.3	14.3	10.9	—	17.8	28.7	43.0
/Feltártsági mutató: fm/ha/	—	0.54	1.-	1.54	1.17	—	1.91	3.08	4.62
Időjárásbiztos pálya a Hegyháton: 10.9 km /1.17 fm/ha/									
3. Homok.									
Nagybajoni erdőszet	13.5	—	—	13.5	3.-	—	10.-	13.-	26.5
Homok összesen:	13.5	—	—	13.5	3.-	—	10.-	13.-	26.5
/Feltártsági mutató: fm/ha/	1.79	—	—	1.79	0.40	—	1.33	1.73	3.52/
Időjárásbiztos pálya a homokon: 16.5 km /2.19 fm/ha/									
Erdőgazd. össz. jelenleg	30.5	24.3	39.3	94.1	26.6	—	51.3	77.9	172.0
/Feltártsági mutató: fm/ha	0.89	0.72	1.14	2.75	0.78	—	1.50	2.28	5.03/
A II.ötéves tervben előirányozva	26.8	—	—	26.8	—	—	—	—	26.8
/Feltártsági mutató: fm/ha	1.78	—	—	1.78	—	—	—	—	1.78
A II.ötéves terv végén	57.3	24.3	39.3	120.9	26.6	—	51.3	77.9	198.8
/Feltártsági mutató: fm/ha	2.67	0.72	1.14	4.52	0.78	—	1.50	2.28	6.81/
Időjárásbiztos pálya a II.ötéves terv végén: 83.9 km /2.45 fm/ha/									

A KÖZÉPSOMOGYI ÁLLAMI ERDŐGAZDASÁG FELTÁRÁSI TERVE A MÁSODIK ÖTÉVES TERVIDŐSZAKRA.

	É p i t e n d ő u t						1 évi	5 éves	Térülés		Az utra gravitálófatömeg			Összes feltárt terület	
	Alépitmény		Felépitmény		Tervezés v. egyéb	Összes építési költs.	Utomezés éve	megtakarítás	tervidőszak végére	idő		15 év alatt	1 év alatt	1 évi% full.	hektár
	km.	ezer Ft.	Km	ezer Ft.	ezer Ft.	ezer Ft.				sta-bili-zált	ma-ka-dám				
										év		k ö b m é t e r			
I.o.főfeltáró utak:															
Ropolyi ut	5.5	1,120.-	5.5	2,750.-	30.-	4,000.-	1961 1962	315.-	945.-	13.-	16	147,241.-	9.875.-	7010.-80	956.-
Világos-Kaposgyarmati ut	4.-	770.-	4.0	1,200.-	30.-	1,600.-	1962 1963	08.-	176.-	18.-	23	63,373.-	4,250.-	3,400.-80	364
Nádasdi ut	3.0	320.-	3.0	900.-	30.-	1,250.-	1964 1965	68.-	—	18.-	23	48,135.-	3,200.-	1,600.-50	186
I.o.főfeltáró utak össz:	12.5	2,210.-	12.5	4,850.-	90.-	6,850.-		471.-	1121.-	15év	18év	258,749.-	17,326.-	12,810.-72%	1,506.-
II.o.feltáró utak:															
Kéri ut	—	—	3.-	1,067.-	33.-	1,100.-	1961	116.-	464.-	15	19	35,161.-	6,348.-	3,980.-63	270.-
Vadói ut	4.-	400.-	4.0	1,010.-	40.-	1,450.-	1964	58.-	58.-	15					
Csorénfa-tótfalui ut	1.8	200.-	1.8	455.-	45.-	700.-	1961 1962	48	144.-	14	22	51,216.-	3,414.-	2,710.-78	63.-
Világos-szentbalázsi ut	2.0	220.-	2.0	600.-	30.-	850.-	1963	29.-	58.-	12					
Szentbalázsi ut	2.0	100.-	2.0	390.-	10.-	500.-	1961	78.-	312.-	12	18	54,033.-	4,314.-	3,210.-75	164.-
Dennai II.ut	1.5	100.-	1.5	480.-	20.-	600.-	1965	44.-	—	14	16	25,888.-	1,725.-	1,480.-30	64.-
II.o.feltáróutak összesen:	11.3	1,020.-	14.3	4,002.-	178.-	5,200.-		373.-	1036.-	14év	19év	236,338.-	15,802.-	11,380.-71%	561.-
I+II.feltáró utak végösszesen:	23.8	3,230.-	26.8	8,852.-	268.-	12,050.-		844.-	2157.-			495,147.-	33,128.-	24,190.-	2,067.-
Utópitő gépigény:					522.-	522.-									
Térülések 5 év + 12 év - 17 év					790.-	12,572.- 2,157.- 10,415:844=12 = 1,975 = 287									
1 km burkolt utra évente eső fatömeg 1360 m3 =====															

K i m u t a t á s

a Középszemélyi Áll.Erdőgazdaság jelenlegi és kívánatos fafaj és korosztály-
viszonyainak összehasonlításáról.

Elegyar. 7.6. van kor kivánat. év		1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	össz.
éves korosztályokban van											
hektár											
M	19.5 24.3	100	1239.44 791.60 447.84	778.21 791.60	525.04 791.60	433.85 791.60	1404.84 1583.19	1302.46 1583.19	329.49 1583.17	52.39 52.39	5245.72 7915.97
S	1.7 -0.8	75	19.16 33.91 14.75	92.21 33.91 58.30	70.24 33.31 36.33	86.69 33.91 46.78	98.35 67.82 87.77	280.73 50.87 48.08	1253.58 22.56 22.56	-26 -26	1670.25 539.66 254.33 285.33
m	7.4 14.2	110	386.82 410.40	199.06 410.40	195.15 410.39	163.77 410.40	337.41 820.79	634.03 820.78	338.34 920.78	143.30 410.39	2338.88 4514.33
S	1.3 1.-	75	23.58 8.74 42.39 33.55	211.34 34.53 42.39 7.86	214.24 52.58 42.38 10.23	306.63 38.63 42.39 3.71	483.38 166.22 84.77 81.45	106.75 104.25 63.49 40.66	482.44 20.35 20.35	267.09 -50 -50	2175.45 425.85 317.91 107.94
m	2.4 2.1	30	60.04 222.54	159.74 222.54	259.99 222.53 37.46	170.03 170.03	76.64 76.64	23.93 23.93	2.45 2.45	-29 -29	753.11 667.61 85.50
S	9.1 3.5	30	437.07 370.90 66.17	1253.45 370.90 882.55	840.43 370.89 469.54	275.91 275.91	55.06 55.86	12.77 12.77	1.02 1.02	-	2876.51 1112.69 1763.82
m	16.1 9.7	85	180.80 362.79 182.00	755.20 362.79 392.40	738.17 362.79 375.36	510.62 362.79 147.82	1072.70 725.58 347.03	1107.41 725.58 381.80	619.43 181.41 438.03	126.70 - 126.70	5111.03 3083.73 2027.20
S	2.7 1.-	95	51.04 48.90 2.14	136.89 48.90 87.99	111.44 48.90 62.54	190.63 48.90 141.73	237.24 97.84 139.40	115.09 24.47 90.62	19.32 19.32	-99 -99	862.64 317.91 544.73
m	6.3 6.9	65	68.64 337.47 268.83	253.40 337.47 84.07	423.69 337.47 86.22	428.95 337.47 91.43	525.99 674.95 148.96	344.63 168.75 175.93	104.29 - 104.29	27.36 - 27.86	2177.50 2193.58 16.08
S	10.2 4.1	55	119.40 236.98 117.58	454.38 236.98 217.40	593.12 236.98 356.14	711.04 236.98 474.06	884.13 355.51 528.62	392.69 392.69	71.23 71.23	4.31 4.31	3230.30 1303.43 1926.87
kíris	-0.6 -0.5	80	16.24 19.87 3.63	37.02 19.87 17.15	32.04 19.87 12.17	31.79 19.87 11.92	43.64 39.74 3.90	11.11 39.74 28.63	3.38 3.38	1.01 1.01	176.23 138.96 17.27
y.kon.	1.7 2.4	70	152.56 103.56 43.56	108.23 109.00 -0.71	88.96 109.00 20.04	67.71 108.99 41.28	82.15 217.99 135.84	32.61 109.00 76.39	12.81 12.81	4.60 4.60	549.69 762.98 213.22
er	2.3 3.5	60	146.11 185.44 39.33	133.34 188.45 52.11	199.44 185.45 13.99	177.68 185.45 7.77	172.13 370.90 198.77	57.06 57.06	6.93 6.93	-	892.69 1112.69 220.00
rs	5.7 8.1	70	152.15 367.86 215.71	291.27 367.87 76.60	293.54 367.87 74.33	316.79 367.87 51.08	375.78 735.74 359.96	284.57 367.87 83.32	94.41 94.41	8.20 8.20	1816.69 2575.08 758.39
er	6.7 0.4	40	19.48 31.79 12.31	81.19 31.79 49.40	46.19 31.79 8.40	31.96 31.79 -1.17	29.37 29.37	11.45 11.45	4.87 4.87	-	218.51 127.16 91.35
es nyár	-0.8 2.9	40	155.82 230.48 64.80	52.53 230.49 177.96	40.65 230.48 189.83	5.60 230.49 224.89	2.39 2.39	-	-	-	266.85 921.94 655.09
lány	-0.1 -0.3	30	12.88 31.79	10.70 31.79	11.39 31.79	3.05 3.05	3.73 3.73	1.10 1.10	-	-	42.85 95.37
yók	9.1 13.1	75	18.01 1227.82 555.28 672.54	21.03 460.25 555.29	20.40 391.87 555.38	159.22 555.28	336.35 1110.57	264.92 832.93	52.55 52.55	4.87 4.87	2391.95 4164.63
s	1.2 -0.6	-	-	95.04	163.41	396.06	780.22	568.01	-	-	1272.06 374.39 190.75

K I M T A T Á S

a Középsomogyi Állami Erdőgazdaság második öt éves terve nevelővágásainak megtervezési módszeréről.

Fa faj	Tisztítás				Gyérítés									
	felszabadító		elegya.szab.		torzskiválasztó					módosító				
	5-10	10-15	15-20	20-25	11-15	15-20	20-25	25-30	30-35	35-40	40-45	45-50	50-55	55-60
	évek	évek	évek	évek	évek	évek	évek	évek	évek	évek	évek	évek	évek	évek
ks T, kt T	9.58	1239.44	9.58	778.21	92.21	1058.89	150.93					205.07	2952.05	
B	4.37	386.02	4.37	199.05	34.53	299.92	91.26					218.34	1140.01	
A	25.02	218.54	25.02	218.53	64.87	626.72				344.06	140.95			
Cs	25.52	180.80	25.52	755.20	163.89	1248.79	302.07					237.24	1626.40	
Gy,	59.70	58.64	59.70	253.40	454.38	503.12	852.64			1103.10			525.99	
mK		16.24		37.02		63.83							54.75	
e.kem.		152.56		106.25		156.67							82.15	
mK		146.11			133.34	199.44				263.74				
H		152.15		291.27		610.33							518.06	
n Ny	82.84		82.84		26.26					66.02				
o lágy		32.36		91.89		83.54							35.01	
Fenyők		1227.82		460.28		551.09							330.35	
Összesen:	425.57	2375.12	1227.82	2974.59	737.85	851.35	792.56	5469.96	1458.73	1416.84	1175.73	4092.66	2657.63	
Visszatérés idője	4	4	0	4	4	4	5	5	5	5	7	7	8	
é		853		843		1606				1635				
1 év ro esik	106	594	153	106	743	184	170	158	1094	292	383	168	380	512
5 évi feladat	530	2970	765	530	3715	920	850	790	5470	1460	1415	840	1900	2560
		4265		4245			8030					8175		

